

MAGYAR LAPOK

3 lei

Taxa postală plătită în
aprobării Dir. Gen. PTT

"Írók és Hírlapírók Köre"
BUDAPEST

Főszerkesztő
és a szerkesztésért felelős:
dr. Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
VI. évfolyam, 201 (1643) szám * Szerda, 1937 október 6

Főmunkatárs:
dr. Gyárfás Elemér

"A Liberális Párt a fajgyűlöletet soha se fogja dogmává emelni" — mondotta a H csoport gyűlésén Petre Ghiata

A demokráciának a jobboldali mozgalmakkal számolnia kell

Bucuresti. Saját tud. A Liberális Párt H. csoportja gyűlést tartott tegnap, amelyen Petre Ghiata érdekes kijelentéseket tett. Beszédében hitvallást tett a demokrácia mellett, amelynek — mondotta — nem szabad a lenézés, vagy a megvetés hangján beszélnie a szélső jobboldali mozgalomról, hanem azzal, mint félelmetes ellenféllel, számolnia kell.

A Liberális Párt, — folytatta — nem fogad el leckét a nemzetiességből, legkevésbé azoktól, akik mindenféle sötét kombinációkban benne voltak már s minden eszmét vállaltak. minden engedményt meglettek, ahogy azt érdekeik megkívánják. Nem tűrhető, hogy ezek most a divatos jobboldali irányzatot használják ki a maguk javára.

— A hazug nacionalizmus bajnokaival, akik bőségesen táplálkoznak a kisebbségek anyagi erőforrásaiból s ugyanakkor támadják őket és felhasználják különféle bevallott és be nem vallott üzleteikben és vállalkozásaikban, ezekkel a bajnokokkal mi komoly politikai vitába nem szállhatunk.

A Liberális Párt a fajgyűlöletet sohasem fogja dogmává emelni.

Egészséges politika kell nekünk, amely elkerüli a fölösleges surlódásokat s amely mégis az államvezetés minden ágának élére megfelelő román elemeket helyez.

A H. csoport egyrésze a párt ellenzékbe vonulása mellett foglalt állást ideológiai és szervezeti okokból.

Torpedótámadás ért egy angol hajót a Földközi-tengeren

Izgalom Angliában. — Hét torpedóromboló és két repülőgép kutat az ismeretlen tengeralattjáró után

Londonból jelentik: A tengerügyi hivatal közlése szerint a „Vaziriszt” angol torpedórombolót a Földközi tengeren ismeretlen tengeralattjáró megtámadta és torpedót lőtt ki a hajóra, de lövése nem talált. A hajó a torpedótámadásra vizalatti bombával válaszolt, de egyelőre még nem lehet tudni, hogy milyen eredménnyel. Hét torpedóromboló és két repülőgép megkezdte a kutatást a tengeralattjáró után, amely hír szerint egy másik angol torpedórombolót is megtámadott.

Londonból jelentik: A Földközi tengeren történt újabb tengeralattjáró támadás Londonban nagy izgalmat keltett. Mint tengerészeti körökben hír jár, a „Vaziriszt” kereső készülete még idejében észrevette a közeledő tengeralattjárót és ennek köszönhető, hogy a tá-

madás sikertelen maradt. Még mindig nem lehet tudni, hogy az angol hajó ellentámadása eredményes volt-e. Hasonlóképpen semmit sem tudnak még a támadó hajó nemzetiségéről sem.

Valenciai jelentés szerint a támadás Alicante északi részével egymagasságban, a San Antonio foktól mintegy 25 mérföldnyire keletre történt. A támadás színhelyére délután 3 óráig hét hajó érkezett. A kutató akcióban résztvesz két vízirepülőgép is. Azon a helyen, ahol a kutatásra kiindult torpedórombolók egyik csoportja volt, 3 óra 37 perckor füstoszlopok emelkedtek a magasba és pontosan 12 perccel később oszlottak szét. Erre a torpedórombolók közül több déli irányban eltávozott.

Néptörvényszék elé állítják Largo-Caballerot

Valenciából jelentik: Megbízható forrásból származó értesülés szerint a valenciai kormány le akarja tartóztatni Largo-Caballero volt miniszterelnököt és néptörvényszék elé akarja állítani. Ezt állítólag Moszkva képviselői java-

solták a spanyol köztársasági kormánynak.

Madridban valamennyi anarchista szervezet feltétlen támogatásáról biztosította Largo-Caballerot, a valenciai kormány tervezett eljárásával kapcsolatban.

A „kisebbségi” fazék

(S. I.) — A genfi tárgyalások megszakadtak. A jelek szerint a Pop Valér-féle körlevél miatt. A hivatalos jelentések azonban arra engednek következtetést, hogy lesz még folytatásuk. A magyar türelemről beszél, amelyre még szükség lesz. A csehszlovák ügy látja, hogy tulajdonképpen nincsen már ellentét a tárgyaló felek között. Romániában inkább a sajtó beszél és ez itt fontosabb is, mint a hivatalos közlemények. Ez a sajtó pedig nem nagyon igyekszik kedvező légkört teremteni. Ebben csodálatos összhang van a szélső nacionalista lapok és a másik szélsőség között. Legfeljebb olyan megjegyzéseket találtunk, mint Seisanu cikkének egyik mondatát, mely szerint „Magyarország... új rezsimet kér a kisanantálamaiban élő magyar kisebbségek számára anélkül, hogy ezért cserében adna valamit. Ez a feltétel pedig elfogadhatatlan...” Ebben a mondatban, mintha befennt foglaltaknék afféle, hogy a cikkíró el tudna képzelni feltételt, mely mellett bekövetkezhetnék ez az új rezsim, de az is, hogy ennek az új rezsimnek volna mit javítania a kisebbségi magyar nemzet helyzetén. Édes kevés ez, de mégis valami.

A valóság képébe tartozik és elkerülhetetlen folyamat, hogy a tárgyalások a Pop Valér-féle körlevél futottak zátonyra. Ebből az a haszon származhatik, hogy annak a súlyos kérdéstömbnek, melyet éppen ez a körlevél állított előtérbe, a tárgyalások rendén is előtérbe kell kerülnie, ha azok valóban folytatódnak.

Ha négy-öt évvel ezelőtt került volna sor ilyen tárgyalásokra, azok alighanem az iskolai kérdésekre, tantervekre és tankönyvekre, állami segélyekre, esetleg a tisztviselői részesedésre és hasonlókra szorítkoznak, mintahogyan a Jugoszláviával és Csehszlovákiával kötött kisebbségi megállapodások e kérdések körül forognak.

Lehet-e azonban, hogy a magyarság gazdasági boldogulásának problémáit most ne érintsék, amikor a szabad kenyérkereseti lehetőségek arányosításáról miniszteri körlevelek látnak napvilágot és a sajtóban immáron évek óta ebben az irányban folyik a közvélemény kialakítása? A kormányzat pedig ennyivel meg sem elégszik. A szerződésekből, melyeket állami szervek, vagy intézetek szállítókkal és vállalkozókkal kötnek, ujabban bontó feltételül szerepel az, hogy a munkálattal foglalkoztatott munkásoknak és alkalmazottaknak milyen legyen a nemzetiségi arányszám. Ez a kikötött arányszám pedig fedi azt, melyet a körlevél ajánl a kiszemelt vállalatok figyelmébe. Szerződéses feltételről és kikötésről van tehát itt már szó, melyet a vállalatok a szállítás, vagy munka ellenében — legalább a forma szerint — önként vállalnak.

Nemcsak erre a körülményre kell azonban figyelemmel lennünk, mely különösképpen kevéssé ismeretes, hanem arra is, hogy az érdekelt nagyvállalatok érdekképviselete, az Ugir tulajdonképpen nem szállott vitába a miniszteri körlevél követeléseivel, nem tett semmiféle olyan ellenvetést, mely a magyar munkásokat és alkalmazottakat megnyugtathatta volna, vagy nekik a kisebbségi arányszámon belül bizonyos egy havi határidőt kért, amit természetesen meg is kapott.

Mindebből kiderül, hogy a mi magyarságunknak az iskolai, a nyelvi, a kulturális igényeknél is fontosabb és elsőbrendű, égető

sürgős kérdése lett: a munkahelyek, a gazdasági boldogulás, a mindennapi kenyér problémája. Ha nincs kenyér, ha megcsappan a munkahelyek száma, hiábavaló minden kulturális vívmány, mert hamarosan nem lesz, ki azokat igénybe tudná venni. Ez áll az egész társadalmi életre: a gyári munkásra éppen úgy, mint az ügyvédre, az orvosra.

A munka szabadságának és a gazdasági erők érvényesülésének alapján állunk. Ezt nemcsak az ország alkotmánya biztosítja, hanem természeti jogot ad nekünk erre, az a rész, melyet az ország egész népességében, a népesség összes termelő rétegeiben, mindegyikét a földművelésben a magyarság jelent. Mindenképpen, mindenféle rendszer és elmélet szerint örök jogunk az, hogy erre a széles és szilárd társadalmi alapra a magunk életét, szociális szerkezetét, különböző osztályait és foglalkozási ágazatait felépítsük. Eppen azért van meg ez a jogunk, mert valóban nemzet vagyunk, a népi élet minden tulajdonságával és ismertető jelei szerint. Ugy véljük tehát, hogy a munka-szabadság és a gazdasági erők szabad érvényesülése nem jelentene egyebet, mint társadalmi fejlődésünk természetes útját. Azt hisszük, hogy ez senki másnak ártalmára nem lehetne. Legfőbb célunk az egyensúly állapota: mennyire messzi vagyunk még ettől is!

Mihelyt azonban állami intézkedések beleszólnak ebbe a folyamatba és a munkahelyek arányosítását tűzik ki céljukul nemzetiségi szempontok szerint, nem elégedhetünk meg azáltal, hogy ez a szabályozás a *románság* és általában a *kisebbségek* között történjék. Nekünk ebben az esetben, mely ellen minden erőnkkel tiltakozunk, védelmet és biztonságot kell kapnunk azzal a nagytökével szemben is, mely nem magyar és munkásságához nem fűzik a nemzetiségi együttérzés természetes emberségi szálai. Nem mondunk újságot, amikor újra meg újra emlékeztetünk arra, hogy magyar ipari, vagy kereskedelmi nagytöke nincs, vagy alig van. A husz éves múlt tapasztalatai arra is megtanítottak, hogy az u. n. kisebbségi szolidaritás csak abban a formájában létezik, hogy fölünk megkövetelik a közös kisebbségi érdekekért a sikraszállást, velünk szemben azonban eddig éfélélt még senki sem gyakorolt. Mi viszont jámboran engedtük, hogy humanista jelszavak takarója alatt a mi nemzetközi jelentőségünket és belpolitikai súlyunkat állandóan latbavessék — akár bukovinai és basarabiai, sőt bucaresti kisebbségek érdekében is. Hogy pedig van ilyen jelentőségünk, azt éppen ezek a genfi tárgyalások bizonyították.

Giovanni Papini:

Nem-zenei jegyzetek a zenéről

Egyik barátom, aki muzsikussal és pedig nagy muzsikussal, ha nincs is még hírneve — Vito Frazzi, annak a „Lear király”-nak a szerzője, amelyet a hozzáértők bámulnak, de a színházak megvetnek — azt állítja, hogy van egy meghatározott abszolút alapakkord, amely nem emberrel, hanem természetfölötti forrásból, szóval Istenről adódik. A zeneszerző egész művészi tevékenységét körül az isteni akkord körül, amely minden emberi akkordnál szebb, s amelyből azoknak minden értéke és ereje származik.

A zenében is, mint minden egyéb művészetben, van együttműködés Isten és az ember között. A zeneszerző azonban nem mindig eszmél rá erre a felsőbb Jelenvalóságra: nem mindig ragadja meg a maga dús, de egyszerű csodálatosságában a magasból ajándékozott témát, vagy egyenesen elszegényíti, elnehezíti. Azt mondta Valéry, hogy az első verset az Istenek adják, a többi a költő alkotja és ezek az utóbbiak soha nem íródnának meg, ha az első nem jelentkezett volna, hogy őket előidézzék, sőt egyenesen kikényszerítse. Valami hasonlatos dolog történik a zenében is, de a zeneszerzők vakságból vagy gögből nem akarják elismerni ezt az isteni osztályrészt. Pontosabban szólva: nem valamennyien utasítják el ezt a vallomástételt vakságból vagy gögből, mert vannak, akik soha nem is gyümölcsöt tettek ezt az emberfölötti közreműködést — és műveik hallatára észre is vesszük, Isten ajzatos, mint a Megtestesülés mutatta, de nem min-

Ha elképzelhető és végrehajtható a munkahelyek arányosítása, ha erre sor kerülhet, akkor a magyar munkás, a magyar alkalmazott, a magyar ügyvéd, a magyar orvos és a többiek számára külön világos, igazságos és

határozott arányszámot kell követelnünk. Védelmet és biztonságot azzal a munkaadóval szemben, aki nem magyar. Ha egyszerűen a „kisebbségi” fazékba vetnek bennünket, abból a mi népünknek kevés enivaló jutna.

Antonescu külügyminiszter referált Tatarescunak a Magyarországgal Genfben folytatott tárgyalásokról

Bucuresti. Saját tud. Victor Antonescu, aki vasárnap tért vissza Genfből, hétfőn látogatást tett Tatarescunál és részletesen tájékoztatta a Genfben folytatott tanácskozásokról, különösen a Magyarországgal folytatott megbe-

szélésekről. A délután folyamán a külügyminiszter fogadta Fabricius német követ látogatását s Franasovicival és N. Constantinescuvval folytatott megbeszéléseket.

Az alakulóban levő Ciuci Székely Múzeum magángyűjteményéből elkobozták br. Orbán Balázs arcképét

Mercurea-Ciuc. Saját tud. Évek óta tartó szorgalmas munka eredményét hirdetik azok a muzeumi emléktárgyak, könyvek, gazdasági felszerelések, ősrégi templomi kegytárgyak, stb. gyűjteménye, mely több szobában az ardeali római katolikus püspökség tulajdonában lévő volt vármegyei székházban van magángyűjteményként elhelyezve. Ez a gyűjtemény néhány évvel ezelőtt rendezett kiállítás óta, állandó kiállítás jellegével, rendezés osztályozás alatt van és bár a Ciuci Székely Múzeum jogi személyiségének elismerése céljából a szükséges lépések éveken ezelőtt megtették, de arra válasz még nem érkezett: nagyon kevés és gyér érdeklődés tárgyát képezi.

A volt vármegyei székház jelenleg majdnem üresen áll. A földszintjén tartózkodik néhány missziós nővér, hogy nyaraltatási évadjukat befejezzék.

Nagy meglepetést keltett tehát vasárnap a déli órákban Opincea sumuleui, a cioboteni állami tanítóknak és Marin Stăicut csendőrsza-

kasvezetőnek megjelenése az épületben. Szász Gyula ny. vm. jegyző, az épület gondnoka éppen a gyűjtemény rendezésével volt elfoglalva, mikor minden bejelentés nélkül megjelent a két tanító és csendőr. Végigjárták a termeteket, majd a csendőrszakaszvezető írásbeli elismervény ellenében elkobozta Ciuc megye turistatérképét, több régi muzeális értékű könyvet, székely gyermekjátékokat s br. Orbán Balásznak, a legnagyobb székelynek magyar vitézkötéses öltözetben lévő arcképét. Aztán a csendőr és két társa lementek a földszintre és ott a missziós nővérek tartózkodása és működése felől érdeklődtek.

Szász Gyula ny. vármegyei jegyző, az épület gondnoka jelentette az esetet dr. Pál Gábor orsz. képviselőnek, valamint Adorján Imre főjegyzőnek. Dr. Pál Gábor azonnal intézkedett, hogy Radulescu csendőrnagy, szárnyparancsnok tudomására kerüljön a dolog. A csendőrnagy a legmesszebbmenő elégtételt helyezte kilátásba.

den zeneművész tud annyira alázasos lenni, hogy ilyen magas munkatársat kiérdemeljen magának.

Plato elbeszéli, hogy Socrates a halála előtt hallotta az ő deimonionját, amely azt ismételte: „Socrates, tanulmányozd a zenét! Socrates zenéj!” Különösen tetszett és fog is mindig tetszeni, hogy ez a figyelmeztetés akkor adatott a bölcselőnek, mikor már készült meginni a bűnök levét és nem lett volna többé módja megfogadni az üdvös tanácsot. De mélységes jelentése az annak, amit a halálra készülő Socrates barátjaival közölt. A zenének is, mint a szerelemnek, van valami titokzatos összefüggése a halállal, mintha csak a megfáradt, az élet unalmas érzésérősségével és gyakorlatiasságával jóllakott szellem végező menedéket keresne a tiszta, érdektelen és boldogító harmóniákban, amelyek mintegy átmenetet jelentenek egy más, magasabb létformába. Ilyen felfedezésekre a szellem legtöbbszor csak nagyon későn jut, az elmúlás küszöbén. Socrates a maga deimonionja költőien és gyengéden akarta figyelmeztetni arra, hogy rosszul töltötte el éveit a fogalmak hiú csatájában, ahelyett hogy felemelkedett volna ahhoz az őszhanghoz, amely az embert átvezeti az Abszolútba.

Johann Sebastian Bachról azt mondta a felesége, hogy olykor annyira elöntötte és elragadta a dallamok édessége, hogy azokban a pillanatokban kívánta a halált, mint annak a szent és végső örömmel természetes betelődését. Nem hiába tanítja a kereszténység, hogy a mennyországban csak egy művészet emlékeztet a Földre: az angyalok éneke.

Annak az arca, aki elmélyedve hallgat valamely nagy zenét, erősen hasonlít arra a kifejezésre, mely az imádkozó szentek arcán látható.

Talán onnan van ez, hogy arcunk csak igen kevés kifejező vonással rendelkezik, vagy pedig a zene és az imádság valamely titkos rokonságtól?

Túlzott jóakarattal azt szokták állítani, hogy a zene megfinomítja az erkölcsöket. Meglehető, de kétségtelenül csak azokat, akik hallgatják és nem azokat, akik csinálják. Valóban — és fájdalommal — azt tapasztaltam, hogy a zeneszek elragadják a festőktől és az íróktól az előadás pálmáját a fecsegés mániája, a gyűlölködés kegyetlensége és a kartársak iránt való igazságtalanság tekintetében.

Ugy emlékszem: Confucius beszéli, hogy egy ősi zenedarab hallatára hónapokig néma maradt, akkora kavargást támasztott lelkivilágában az a zene.

Nagyon sajnálom, hogy nem ismerem azt a csodálatos harmóniát és mindenekfölött fájlalom, hogy egyetlen európai zeneszerző sem alkotott valami éfélélt. Ha nem így volna, örömet elgondolnék egy hangversenyt meghívottak számára, amelyre bizonyos fecsegőket hívnának meg. Azon előadtnam, mégpedig egymásután háromszor is azt a egyszerű harmóniát, amely meggyötörné a fecsegők nyelvét, akik minden nap annyi ártatlan embert meggyötörnek.

Csak bizonyos népi dallamokban és az Isten-ség néhány leghivatottabb küldöttjének dallamaiban lelhető az az ártatlan, az a jószágot illatozó öröm, amely szinte megrikat és együtt az a bánat, amely a lelket nem leveri, hanem felemeli és édesebb a szívnek, mint maga a boldogság.

Legutóbb egy este Róma egyik templomában orgonahangversenyt hallgattam. A templom ter-

„Hitvallásban“ foglalta össze határozatait a „Vásárhelyi Találkozó“

„Elnémultak a világnézeti harcok, közös nemzeti érdekeink parancsoló szavára“

Tg.-Mureş. Kiküldött tudósítónk telefonjelentése: Hétfőn este véget ért a Vásárhelyi Találkozó. A háromnapos tanácskozások a legnagyobb egyetértés jegyében folytak és valóban úgy történt, emint a találkozó „Hitvallásnak“ nevezett záróhatározata mondja: a kisebbségi sorsba jutott magyar fiatalság körében „elnémultak a világnézeti harcok, közös nemzeti érdekeink parancsoló szavára“. A „Vásárhelyi Találkozó“ sikere és jelentősége nagyrészt attól függ majd, hogy ez a nagy „egymásratalálás“ és összefogás mennyire tartós és őszinte.

A „Vásárhelyi Találkozó“ vasárnap délelőtt 9 órakor folytatta megbeszélését az Apolló-palota nagytermében. Elsőnek Pálfi Antal református kollégiumi tanár tartotta meg előadását „Az iskolai nevelés, annak reformjai, az iskolán kívüli népnevelés“ címmel. Mik lennének a feltételei annak, hogy a falusi nép nevelhető legyen? Az előadó szerint minden városban nevelésügyi, jogi és egészségügyi szervet kell létesíteni, amely kapcsolatot keresve a falu vezetőjével, a faluról beküldött szegény embereket ellátja tanáccsal és szükség esetén segítséggel. Ez a városi szerv küldene ki szükség esetén a falusi vezetők kérésére intellektuelleket, akik a falu kulturális megmozdulásai alkalmával előadásokat tartanak és ugyancsak ennek a városi szervnek lenne a kötelessége, hogy anyagilag támogassa az olyan népnevelési füzeteknek a kiadását. A városi központosítvány nevelésére vonatkozólag szükségesnek tartja, hogy társadalmilag is gyakrabban és minden leereszkedés érzetése nélkül érintkezzék a többi városi réteggel és hivatását a magyarság többi rétegeinek szolgálatában találja meg. Külön felhívja a figyelmet a faluból városba kerülő családok gondozására, hangoztatja népnevelésünk szempontjából a felekezeti elemi iskolák fontosságát, kéri a városi rétegektől, hogy becsüljék meg a falusi pap és tanító munkáját és egyúttal kéri az illetékeseket arra, hogy gondoskodjanak a tanítók népnevelési és gazdasági kiképzéséről egy külön szervezendő egy-kétéves tanfolyamon és gon-

mésztesen barokk volt és csaknem egészen sötét. Néhány avatott ember, egy oltár közelebb, hallgatta a hangok patakjait, amelyek a szentély hemályából aláömlöttek. Az arcokat nem lehetett látni. Egy szó, egy sóhaj nem hallatszott. Az orgonaművész kitűnő ifjú volt, sőt szerintem nagyon is kitűnő. Ah, vett, hogy az orgonán azt az ünnepélyes, fenséges, könyörgő és mennydörgő zenét szolgáltatja volna, amely egyescegyedül illik ehhez a hangszerhez: a láthatatlan remekmű azzal szórakozott, hogy meglepő nőstéri képségeivel hol tréfásan élénk, hol kecsesen táncos zenét műveljen, hol könnyel és léha témákra rőtönzött patetikus változásokat. A fiatalember, mikor befejezte fáradozásait és leszállt az orgona padjáról, volt szíves érdeklődni benyomásaim iránt.

— Egyetlen benyomásom — feleltem neki — az hogy ön ördögös ügyességével aruloja tud lenni az orgona lelkének mazán az orgonán. Ez a hangszer azért van, hogy is ennel beszéljen és nem azért, hogy az embereket szórakoztassa. Egy oroszán volt ön előtt és ön nem állította megnyávogtatni, mint egy szerelmes kandúrt.

Dante a Paradiso végén megvallja a költészet tehetetlenségét ugyanabban a pillanatban, amelyben az ő költői ereje a legcsodálatosabb. Azt hiszem, Beethoven hasonlóképpen, de némán megvallja a tiszta zene tehetetlenségét legutolsó mesterművének végén. A kilencedik szimfónia utolsó tételénél olyan hatalmas vágyát érezte a mérhetetlen szeretet és az egyetemes testvériség kifejezésének, hogy kénytelen volt igénybe venni a költő tagolt szavait. Schiller segített elmondani azt, amit a zene egymaga nem tudott kifejezni. És a nagyszerű lemondás ezáltal is meg tudta hódítani azt, ami kimondhatatlan.

doskodjanak bármilyen áldozatok árán is a tanítók emberséges fizetéséről. Rámutat a magyar „uri társadalomnak“ az ipari és kereskedelmi pályák iránti idegenkedésére és ajánlja, hogy különösen olyan szülőknek a gyermekei, akiknek otthon gazdaságuk, műhelyük, vagy kereskedésük van, lehetőleg ezekre a pályákra menjenek. A középiskolás ifjúság nevelésével kapcsolatban kéri a magyar társadalmat és a magyar sajtót, hogy támogassa az iskola munkáját, ne csak a diákok iránt megnyilvánuló részvételével, hanem azzal is, hogy követelje tőlük a több tudást, a helyzetükhöz illő és komolyabb viselkedést, vagyis a kisebbségi életre való komoly felkészülést. Pálfi Antal tanár ezután határozati javaslatot olvas fel. A határozati javaslat fölött élénk megbeszélés támadt.

Bálint Vilmos plébános népnevelési szempontból legelső teendőnek tartja az alkoholizmus ellen való küzdelmet. Nagy Lajos dr kéri, hogy a határozati javaslatban emlékezzenek meg az egyházaknak a népnevelés terén végzett értékes munkájáról. Kéki Béla szükséges-

Határozat „Az iskolai nevelés, annak reformjai, az iskolán kívüli népnevelés“ kérdésében

A Vásárhelyi Találkozó egybegyűjt fiatal magyar szellemiség megvizsgálva az iskolai és iskolán kívüli nevelés kérdéseit, kimondja, hogy:

1. A népnevelést egyetemes magyar kisebbségi feladatnak tekintik, amelytől belső megújulásunk és fennmaradásunk függ.
2. Megállapítják, különösképpen egyházaink vezetőinek és munkásainak az anyanyelvű oktatás érdekében folytatott hősiességét, határozottan leszögezi, hogy az anyanyelvű oktatás jogát népünk számára mind alsó, közép és felső fokozaton, mind a szakoktatás terén érvényesíteni kívánja.
3. Tiltakozik iskoláinknak a törvényben biztosított szabad működését gátló intézkedések ellen, megállapítja minden, magát magyarnak valló szülő jogát gyermekének magyarnyelvű iskoláztatásához és követeli a romániai magyarság adakozásából a felekezeti iskoláinkat jogosan megillető állami és községi segélyt.
4. Megállapítja, hogy a népnevelésnek első tényezője a család, éppen ezért szükségesnek tartja ennek a szerepnek a családokban való tudatosítását.
5. Felhívja a magyar szülőket, hogy gyermekeiket magyar tannyelvű iskolákba járassák.
6. Tekintettel arra, hogy a meglévő magyar tannyelvű iskolák csak egy részét ölelik fel a magyar tanköteles ifjúságnak, követeli az állami iskolák magyar tagozatainak tényleges felállítását s ott magyar tanerők alkalmazását.
7. Szükségesnek tartja ifjúságunknak ipari, kereskedelmi és gazdasági pályák felé való irányítását s az ily természetű szakoktatás kiépítését, ugyanakkor hangsúlyozottan kívánatosnak tartja, hogy a népi rétegekből kikerülő tehetséges ifjak is minden segítséget megkapjanak arra, hogy megfelelő közép- és felsőfokú oktatásban részesüljenek.
8. Mind a falusi, mind a városi népünk szellemi, erkölcsi, egészségügyi és gazdasági iskolán kívüli nevelésének eredményessége szempontjából szükségesnek látja, hogy az EMKE történelmi hivatásának megfelelően hozza létre az ardeali magyar népnevelési központot, az egyházi közművelődési és gazdasági szervezettel karöltve készítse el az iskolán kívüli népnevelés tervét és hasson oda, hogy ez a törvényes helyi szervek útján meg is valósuljon.
9. Mind az iskolai, mind az iskolán kívüli népnevelés előfeltétele, hogy rendelkezzen oly értelmiségi réteggel, mely általános és szakmüveltségénél fogva alkalmas a népnevelés munkálására s amely hivatását ebben ismeri fel s ezért hangsúlyozottan sürgeti az értelmiségi nevelés reformját oly irányban, hogy:
 - a) történelmi gondoskodás a tanítóság né-

Alaposan tisztul és nem támadja meg a fog zománcát az

Odol
F O G P É P

nek látja, hogy a határozati javaslatban nyomtatékosan hangsúlyozzák a magyar egyházaknak államsegélyhez való jogát. Medve András dr felszólalása után Venczel József, a Katolikus Népszövetség ifjúsági tagozatának országos elnöke arra mutat rá, hogy a népnevelés és egészségügy megoldása politikai pártkeretbe nem foglalható. Renkivüli szociális fontosságúnak mondja az anya- és csecsemővédelem megszervezését. Vita Zsigmond sürgeti a népnevelési rendszer kidolgozását, a népnevelés külső és belső feltételei alapján. Szükségesnek látja a népnevelési és közművelődési tanács felállítását. Jancsó Elemér dr a munkatáborok helyett a magyarság munkaközösségének elvét kívánja kihangsúlyozandónak. Rohrer Károly, Abajay Gusztáv, Vass Albert gróf, Jánosy Zoltán, Fehér Endre dr, Kiss Endre dr, Pipó, Kali Sándor és mások hozzászólása után az értekezlet bizottságot küldött ki Pálfi tanár határozati javaslatának átdolgozására. A határozati javaslat végleges formájában így hangzik:

nevelési és gazdasági továbbképzéséről, külön szervezendő tanfolyamokon, s bármilyen áldozatok árán is a tanítóság emberséges megélhetésének feltételeiről.

b) A főiskolai hallgatóinknak adassék alkalom, hogy nemzeti művelődési és szakmabeli továbbképzése és népnevelői feladatokra való felkészülése megvalósuljon.

c) Értelmiségünk társadalomtudományi ki-képzést nyerjen, hogy a népi valóság kérdéseit tárgyilagosan ismerje.

10. A Vásárhelyi Találkozó gyakorlati teendőként kijelöli, hogy:

a) Minden községben Magyar Ház, illetve Falu Otthon állítsassék fel, népkönyvtárral és olvasókörral.

b) Az értelmiségi réteg tartsa feladatának a népnevelést cselekvő módon támogatni egyrészt munkavállalással, másrészt a népnevelés ügyét szolgáló sajtóirányításával és az ily természetű kiadványok terjesztésével.

c) Minden irányban tudatosítsa kell tenni, hogy a dalkultúra, a műkedvelés és a sport elősördülő népnevelési tényező.

d) Az anya- és csecsemő és gyermekvédelmi mozgalom intézményesítése, valamint az egészségügyi megelőzés, előadások és tanácsadói szervek útján, népünk fennmaradása érdekében mielőbb megvalósítandó.

e) A faluból városba rajzó napszámos, cseledek és munkásalkalmazottak számontartása, nevelése és megszervezése, halaszthatatlan feladat.

Mi csak azt az író fogadhatjuk el magunkénak, aki népével azonosítja magát

Szemlér Ferenc író következők, hogy megtartsa előadását „Tudomány, irodalom, színház, zene, művészet“ címen. Szemlér Ferenc előadásában a szellemi erő alkalmazásának kérdését fejtegeti, kisebbségi szempontból nézve. Szemlér Ferenc előadásának gerincét a szellem szabadságának hangsúlyozása alkotta és ennek alapján az írók és művészek munkájának korlátozhatatlan voltát hangoztatta. Az előadást élénk vita követte, amelynek során kevés kivétellel a főlshólalók megegyeztek abban, hogy a szellem szabadsága ugyan elismerendő, de az a népkisebbségi társadalom, melyeknek az írók és művészek is tagjai, keresztény erkölcsi és nemzeti követelményeket ír elő munkásságuk számára. Az előadáshoz többek között Vásárhelyi Z. Emil szólott hozzá. Kifogásolta, hogy az előadás túlságosan esztétikai és

kon mozgott. Transsylvania irodalmának is számolnia kell a kisebbségi sorsban élő magyarság igényeivel — hangsúlyozta. Majd javasolta, hogy létesüljön bizottság, amely írja össze műemlékeinket és gondoskodik azok ellenőrzéséről. Jancsó Elemér dr. kifejti, hogy az író nem áll fölötte annak a társadalomnak, amelyben él. Minden írás egyben társadalmi tett is. Szükségesnek tartja az irodalmi társaságok nevelő munkáját, majd részletesen tárgyalja országrészünk tudományosságának kérdéseit. Venczel József hozzászólása szerint megfontolandó, hogy valamely író szaporítja-e nemzete művelődési állományát. *Védekező jellegű társadalomban, amilyen például a kisebbségi társadalom, lényeges, hogy az irodalmi mű megfelel-e bizonyos nevelés politikai céloknak. Mi csak azt az írókat fogadjhatjuk el magunkénak, aki népevel azonosítja magát.* A mi irodalmunknak volna feladata többek között az is, hogy létrehozza a kisebbségi magyar népnevelés irodalmi anyagát, amely ebben a pillanatban mondhatni teljességgel hiányzik. Vidéki szabadegyetemek felállítását javasolja, majd azzal fejezi be felszólalását, hogy rendkívül fontos volna az irodalom és tudomány összeműködése és a fokozott nyelvtisztítás. Dr. Sályi László, Kék Béla, Fekete György, Nagy Sándor mediási alpolgármester, Dominich László, Vita Zsigmond, Botár István és Kiss Jenő felszólalása után Kurkó Gyárfás a szolgátsorban élő székelység elhanyagolását veti fel, majd többek felszólalása után Fodor József timisoarai római katolikus lelkész emelkedik szólásra. Fodor József kijelenti, hogy a szabadság értelmében nincsen irodalmi szabadság. Ha az értekezlet elfogadta a keresztény erkölcsi és nemzeti demokrácia elvét a tárgyalások alapjául, akkor ezt a két alapvető annak megítélésére is alkalmazni kell, hogy kit tartunk magyar népünk írójának. A határozati javaslat módosítására bizottságot küldenek ki, amelynek tagjai a következők: I. Szemlér Ferenc, Várhelyi Z. Emil, Venczel József, Jancsó Elemér dr., Méliusz József és Fodor József. A bizottság módosítása után felolvasott határozati javaslatot, amelyet az alábbiakban közlünk, egyhangú lelkesedéssel elfogadta a gyűlés.

A Várhelyi Találkozó megvizsgálva a tudomány, irodalom, színház, zene, művészet kérdéseit, megállapítja a következőket:

Meggyőződésünk az, hogy az alkotó szellem szabad és szabadnak kell lennie megnyilvánulásaiban is, a Várhelyi Találkozó azonban csak azokat a tudományos, irodalmi és művészeti alkotásokat vallja magáénak, melyek a kisebbségi magyarság nemzeti és erkölcsi értékeit és érdekeit nem veszélyeztetik.

A Várhelyi Találkozó szükségesnek tartja az ardeali magyar szellemi élet európai tájékozódását, a tájékozódás tárgyilagossá lételet és a romantikus önszemlélet tehermentesítését való mentesítését. Meggyőződésünk, hogy szellemi életünk és a népi valóság egymásraállítását és kölcsönhatását biztosítja csak a magyar szellemi oszthatatlanságot.

Gyakorlati kívánságunk az előbbi elvek alapján:

1. a tudomány terén:
 - a) nyelvtisztító mozgalom felkarolása és népszerűsítése,
 - b) a néprajzi és társadalomkutatás meg-alapozása és intézményessé tétele,
 - c) az elhanyagolt és veszendő leváltá-ának felkutatása, számbavétele és megőrzése,
 - d) a tudományos utánpótlás megoldása céljából belső és külföldi ösztöndíjak létesítése és ezeknek az illető tudományok követ-ményeivel szemelt való elosztása.
2. Irodalom terén:
 - a) író és nép közeledése,
 - b) irodalmi társaságaink cselekvővé tétele,
 - c) az ítéltő népek között való megismerés és megértés szolgálata a népek szellemi alkotásainak a másik nép nyelvén való kölcsönös tolmácsolása útján.
3. Színház terén:
 - a) az erkölcsileg kifogásolható könnyű színházipari termékek mellőzése,
 - b) a műkedvelői színpad erkölcsi és nemzeti szolgálatba való állítása.
4. Zenei kulturánk terén:
 - a) Zenei életünk és dalostársaságaink művészi célkitűzéseinek a Bartóktól és Kodálytól feltárt magyar népi zenei tartalmával való fel-frissítése.
5. Képzőművészet terén:
 - a) népművészetünk értékeinek megőrzése, a megőrzés munkájának megszervezése és ez értékeknek alkotó és alkalmazott művészetünk

szolgálatba való állítása,
b) műemlékeinknek, mint meglévő nemzeti értékeinknek számbavétele és megőrzése,
c) templomok, kulturházak, iskolák, szö-

vetkezettek és más közösségi célokat szolgáló építkezéseinknél egy megalakítandó művészi tanácsadó szerv véleményének figyelembevételére.

A magyar sajtó ne szolgáljon idegen érdekeket! Mélyen elítéljük azokat a sajtótermékeket, amelyek tudatosan megbontják a magyar nép önvédelmi egységét, rágalmozásokkal lealacsonyítják méltóságát és megtámadják történelmi öntudatát

Délután 4 órakor az értekezletet a Magyar Tanoncotthon termében folytatták. Gagyi László református elemi iskolai tanító és író „Az erdélyi magyar napi és időszaki sajtó háboru utáni működése, mostani állapota és jövőbeli szerepe” címmel tartotta meg előadását, majd határozati javaslatot olvasott fel. A határozati javaslat fölött élénk vita indul és végül is bizottságot küldenek ki a javaslat módosítására. A bizottság tagjai a következők: Gagyi László, Demeter Béla, Becski István, Balogh Edgár és Arató András. A módosított és egyhangulag elfogadott határozati javaslat pedig így hangzik:

1. A „Várhelyi Találkozó” megvizsgálta a romániai kisebbségi magyar sajtó szerepét, feladatait s kimondja, hogy kisebbségi sorsban a sajtó csak úgy teljesíti kötelességét, ha önvédelmi egység, példa és tanítás napj megnyilvánulása. Nemzeti érdekeink elvitathatalanul megparancsolják, hogy a magyar népkisebbség létérdekeit érintő, döntő kérdésekben teljesen azo-

nos álláspontot foglaljon el.

2. Ne szolgáljon tehát idegen érdeket. Legyen mértéke a tárgyilagosságnak, őrizze a nép jövőbe vetett, jogos reményességének, öntudatosítója népünknek, ápolója a közösség szellemének, mert szerepe mindenekelőtt a nemzeti nevelése.

3. A „Várhelyi Találkozó” őszinte rokonszenvét nyilvánítja a multban is hivatásuk magasztalán álló újságok és újságírók iránt, de mélyen elítéli és harcot vállal azon sajtó-termékek ellen, amelyek tudatosan megbontják a nép önvédelmi egységét, rágalmozásokkal lealacsonyítják méltóságát és megtámadják történelmi öntudatát.

4. Történelmi hivatását a sajtó csak úgy tölti be, ha a magyarság szent hagyományában és erkölcsi értékein felépülve, a demokratikus nemzeti gondolatot sugározza szét.

5. A Várhelyi Találkozó kijelenti, hogy az alkotmányt és törvényt védi akkor, amikor a leghatározottabban tiltakozik a cenzura bevezetése és fenntartása ellen.

„A kereszténység krisztusi értelmezését láttam, amikor csatlakoztam a magyarság nemzetvédelmi törekvéseihez” — mondja Nagy István munkásíró

A vasárnapi ülés utolsó pontja Nagy István munkásíró „Az iparos és munkástömegek szerepe és nevelése” című előadása volt. Azt fejtegette, hogy a romániai magyar munkásság elől csak a román hatalom zárkózik el, a román munkásság nem. A magyar munkásság is fejlesztette azt az ugynevezett román nemzeti munkát, amelyből most egyszerűen ki akarják zárni. A magyar munkásságnak is szerepe van abban, hogy a Fekete tengertől Bihorig civilizált népek tartják a magyart. Szerinte a magyar munkásságnak hármasszerepe van: A nemzeti és emberi jogok tántoríthatatlan védelme a magyar és demokrácia eszmék egységében; A román és magyar nép közötti jóviszony megteremtése a sérelmek megszüntetése útján; A béke megőrzésének a népek örendelkezése útján. Nem kell félni szerinte, hogy a magyar munkás a szakszervezetben elveszti jellegét. Ez a nemzeti tartalom csak szociális tartalommal gazdagodik a szakszervezetben. A magyar munkásnak anyanyelve, népművészete, magyar történelme, a magyar szabadságharcok emléke örökre drága nemzeti kincse marad.

A magyar kulturális alakulatok keressenek érintkezést a szakszervezetekkel, de támogassák a munkásság szociális harcát is a drágaság és a kartellek letörésére. A munkásság évtizedeken keresztül megredződött a szociális harcban s ezt az edzett erőt akarja most az ardeali magyar nemzeti harc szolgálatába állítani. Fel kell karolni a kisiparosságot, gondolni kell a tanonc-képzés problémáira, mert a román nyelv erőszakolásával a magyar tanoncok szakértelem szempontjából versenyképtelenné válnak. Követelni kell a magyar nyelv használatát a tanoncsiskolákban, magyar ipari szakiskolákat kell felállítani és terjeszteni kell a munkásság és kisiparosság között a szövetségi eszmét. A romániai magyar munkásság kötelezve érzi magát a magyar nemzeti célokért való küzdelemre, követeli a szervezkedési, gyülekezési és szólás-szabadságot, a cenzura és ostromállapot megszüntetését, a munkavállalás szabadságát a közhivataloknál és magánvállalatoknál egyaránt, követeli a magyar nyelvű ipari szakiskolák létesítését az államtól, a korlátlan tanoncszegődtést, de ugyanakkor elvárja a magyar társadalom többi rétegének segítségét is a létminimum kivívása, a munkanélküli segítők törvény által való biztosítása, a kartellek megrendszabályozása és a betegsegélyező önkormányzatának visszaállítását érdekében. „Négyszáz ezer romániai magyar munkás őszinte szava ez, mert csak így lehetünk, így maradhatunk magyarok.” A határozati javaslatban erdélyi magyar nemzetgyűlés mielőbbi összehívását sürgeti, amelyen vegyenek részt a magyar pártok, a szociáldemokra párt magyar kiküldöttjei, a szakszervezetek, kisiparos szervezetek és termelő szövetségek, továbbá a kulturális szervek kiküldöttjei.

A vita során Demeter Béla a javaslat módosítását ajánlja. Mondják ki, hogy magyar-nak tartják azt a munkást, aki vállalja a magyar nemzeti sorsközösséget s támogatja a magyarság minden életküzdelmét. Javasolja, hogy kapcsolják ki a politikai pártokra vonatkozó részt, mert ez tulmegy a találkozó célkitűzésein. Nagy Ádám munkás elmondja, hogy ők már sokszor kérték a tárgumuresi intellektueleket, menjenek el a szakszervezetekbe és tartsanak előadásokat, de sohasem akadt vállalkozó.

— Most ismét kérem önöket, jöjjenek el hozzánk és vezessenek vissza minket a magyarsághoz. (Hosszu taps).

Kurkó Mátyás inasotthonok felállítását javasolta. Bogdán István dr. annak világos feltüntetését kéri, hogy a munkásság alárendeli magát a keresztény nemzeti demokráciának. Különböztetést is lehetnének, hogy az egész maros-várhelyi találkozó fenntartás nélkül munkás-érdekek mellé állott. Vargyas Antal földműves, Fogarasi László szabómunkás és Galambos Vilmos asztalosmunkás magyar nemzeti hangu felszólalásai után Antal Gusztáv református lelkész arra a szeretetteljes munkára figyelmeztette a munkásságot, amelyet a magyar lelkészek fejtenek ki a munkásokért. Becskey István dr. szintén arra figyelmeztetett, hogy a becsületes megállapodást csak addig lehet el-lani, amíg a szakszervezeteket csupán gazdasági képviselőknek tekintjük.

Albrecht Dező: Ha munkástestvéreink azt mondják, hogy csak harcok árán tudják elfogadtatni a többi munkásokkal ezeket a határozatokat, higgyék el, hogy mi is csak harcok árán fogadtathatjuk el a magunk oldalán. Mikor idejöttünk, mindent kockára tettünk, hírünket, nevünket s a belénk vetett bizalmat és kitettük magunkat annak, hogy innen eltávozzva, a sítet gyanu szegődjék sarkunkba. Azért nyíltan ki kell mondanunk azt is, hogy ezt a szövetséget csak addig állhatjuk, amíg a munkásság részéről meg nem bántják a mi szent eszményeinket.

Balogh Edgár azt fejtegette, hogy a munkások a tárgyalások folyamán csodálatos önfegyelmességet tanúsítottak, mert nem álltak elő a szociáldemokrácia ismert frazeológiájával.

Fodor József timisoarai római katolikus lelkész: A munkásságnak nem kell félnie a keresztény terminológiától, mert mi sem tőrjünk, hogy a kereszténység jelszavai mögött a munkásság kizsákmányolása rejtőzködjék.

A zárzó jogán Nagy István válaszolt a felszólalásokra:

— A kereszténység krisztusi értelmezését láttam magam előtt, — mondotta, — amikor csatlakoztam a magyarság nemzetvédelmi törekvéseihez.

Az ülés ezután bizottságot küldött ki a határozati javaslat átdolgozására. Ezzel a vasárnapi ülés este negyed 10 órakor véget ért.

A közgazdasági és mezőgazdasági politika határozati javaslata

Hétfőn délelőtt, a „Vásárhelyi Találkozó” utolsó napján Vita Sándor „Közgazdasági politikánk”, Teleky Ádám gróf pedig „Mezőgazdasági politikánk” címmel tartotta meg előadását. Vita Sándor előadása során érdekes epizódja volt a „Vásárhelyi Találkozó”-nak. Arató András kért szót és kifejtette, hogy több ezer olyan ifju van Transzilvániában, aki magyarnak mondja magát, noha zsidó vallású. Ez náluk — Arató András szerint — nem elv, hanem lelki valóság. A kérdést azért kellett felvetnie, mert Vita Sándor azt a kifejezést használta előadásában, hogy a kereskedelem nagyrésze nálunk idegen faj kezébe került. A zsidóvallású magyarok, — mondja Arató András — meg is szenvednek a magyarságukért. Azt kívánta a „Vásárhelyi Találkozó”-tól, hogy intézzen kiáltványt a romániai magyar nyelvű zsidósághoz, vizsgálja meg lelkiismeretének a magyarsághoz való viszonyát.

Vita Sándor felelt a felszólalásra, kijelentette, hogy ő a kérdéses mondatot arra a zsidóságra értette, mely nem azonosítja magát a magyarság kisebbségi törekvésekkel. Kijelentette továbbá, hogy ha egy zsidó magyarnak vallja magát, attól megkövetelhetjük, hogy álljon a magyarság érdekvédelmének szolgálatába és a kisebbségi magyar sorsot minden következményével és veszélyével együtt vállalja.

Tamási Áron elnök megállapította, hogy Vita válaszával a kérdés kedvezően intéződött el.

A találkozó ezután elfogadta azokat a határozati javaslatokat, amelyeket a szombati és vasárnapi előadásokkal kapcsolatban szövegeztek meg.

Délután 4 órakor a „Vásárhelyi Találkozó” résztvevői újabb értekezletre gyűltek össze.

Felolvasták a közgazdasági és mezőgazdasági politika határozati javaslatát, amely a következő:

1. Minden egyéni és közösségi gazdasági tevékenységnek legfőbb célja a nemzet erkölcsi, gazdasági és szellemi vagyonállományának a megtartása, fejlesztése és védelme a népi érdekek és szükségletek szerint.

2. A Vásárhelyi Találkozó a magyar népi érdekeket szolgáló és a közvélemény ellenőrzése alatt álló gazdaság-politika feltételének látja, hogy összes gazdasági intézményei között munkamegosztáson alapuló tervszerű együttműködés jöjjön létre s ez az együttműködés egy gazdasági tanácsban, mint gazdasági életünket irányító s annak nemzeti keretét meghatározni törekvő csúcstestületben öltön állandó formát.

3. A helyes mezőgazdasági politikánk alapját gazdatársadalmunk megszervezése kell, hogy képezze. Ennek érdekében építő szellemiségünket és erőinket azoknak a gazdatársadalmi munkáknak szolgálatába állítjuk, amelyek a célunk megvalósítását tűzték ki feladatukul.

4. A mezőgazdasági politikánk egyik legfőbb feladatát népünk gazdasági nevelésében látjuk s ezért szükségesnek tartjuk a gazdasági nevelés egységes irányítását és értelmiségünk olyan nevelését, hogy mindazok, akiknek hivatásuk a magyar gazda társadalom életében bármilyen természetű szerep betöltése, rendelkezzenek a szükséges gazdasági ismeretekkel.

5. Szükségesnek tartja a gazdaság statisztikai munkájának a megindítását, de ennek a megvalósításához a Vásárhelyi Találkozó résztvevői szolgálatukat felajánlják.

6. Mezőgazdasági életünk szempontjából feltétlenül szükségesnek tartjuk, egy olyan hittel szervnek a megalkotását és mindazon már meglévő hiteleszerveknek támogatását, melyek mezőgazdasági politikánk birtokvédelmi felfogásának szolgálatában állanak, továbbá a mezőgazdasági értékesítés intézményes kiépítését és a biztosításnak olyan megszervezését, mely az egész magyarság bizalmára támaszkodik.

7. A székelyföldi elvándorlást s általában népünk lassu elszegényedését egyik legsúlyosabb kérdésünknek látja, az elvándorlás megkötésére szükségesnek tartja a székelyföldi iparosítást, természeti kincseinek a kihasználását, tüdőgyógyéneket és idegen forgalmának előmozdítását és ebben a munkában nagybankjaink tevékeny közreműködését. A közbirtokossági vagyonprobamájának szövetkezeti alapú való megoldását.

8. Gazdasági életünk fejlődésére kis- és háziiparunk előmozdítására, termelő rétegeink kishittel való ellátására, népünk fogyasztásának közhasznú megszervezésére elsősorban az önszervező alapú álló tőke erős szövetkezeti szervezet kiépítését kívánja és annak előmozdítását erkölcsi kötelezettségének tartja.

9. A magyar jellegű és népi célokat szolgáló tőkeképzésnek előmozdítására s ezzel kapcsolatban egészséges hitelpolitikának lehetővé tételére szükségesnek tartja minél szélesebb-

körü társadalmi mozgalom megindítását.

10. A Vásárhelyi Találkozó az alkotmány és törvények betűire és szellemére hivatkozva a megbántott lélek keserűségével, egy megálázott és életlehetőségeitől megfosztott akart nép fájdalmának elemi erejével tiltakozik minden olyan hatalmi törekvés, intézkedés és beavatkozás ellen, mely a romániai magyarságot, akár a közhivatalokban, akár a magánvállala-

toknál vagy a munka bármely területén meg akarja fosztani a munkához való szabad és szent jogától, ez által különbséget tesz állampolgár és állampolgár között, kenyéértelen és kitagadottá téve az ország lakosságának jelentékeny részét s mesterségesen és céltalanul támogatott keserűséggel megakadályozza az országban egyfittelő népek békés összhangjának kialakulását.

Végül sor került a záróhatározat ünnepélyes kihirdetésére.

A „Vásárhelyi Találkozó” hitvallása

Az ardeali magyar társadalomnak a kisebbségi sors követelményei szerint való átalakulását sorsdöntő jelentőségűnek ítéljük s ezért történelmi felelőségünk tudatában az egy test egy lélek nagy akaratával valljuk, hogy:

Az ardeali magyar népkisebbségi élet irányítása csakis a keresztény erkölcsi és demokratikus nemzeti követelmények szerint történhetik.

Népkisebbségi életünket s annak minden intézményét és tagját a nemzeti egység gondolata és célja hassa át, politikai, gazdasági, közművelődési és egyházi intézményeink s azok vezetői között, — amennyiben hiányzik — becsületes együttműködés jöjjön létre, az osztály, felekezeti és nemzetiségi ellentétek életünkben tűnjenek el, annál is inkább, mert minden felekezeti és etnikai származású magyar embert s így azokat a zsidó valóság magyarokat is, akik kisebbségi sorsunk minden következményét vállalják a magyar népkisebbség alkotóelemének tekintjük.

A „Vásárhelyi Találkozó” megjelent fiatal romániai magyar értelmiség a legteljesebb nemzeti, szociális és politikai egység vágyától áthatva, kimondja, hogy az ardeali magyarság minden egyes tagjára a sorskérdéseink és küzdelmeink iránti érdeklődés tevőleges szolgálat és munka hárul. A magyarság minden egyes tagjának teljesíteni kell mind anyagi, mint szellemi tehetségéhez mérten kötelességét magaraha gyónti nemzetünk iránt. Kizárandó az, aki az ardeali magyarság nemzeti érdekeivel összetűző tevékenységet fejt ki. Magyar életünk szellemi buzogságának forrásánál féltékenyen őrködünk s a nemzetnevelést egyetemes magyar kisebbségi feladatnak tekintjük, amelytől belső megújulásunk és fennmaradásunk függ. Megilletődéssel idézünk magunk elé népközösségünk, különösképpen egyházaink vezetőinek és munkásainak az anyanyelvi oktatás érdekében folytatott hősiességét, határozottan leszögezzük, hogy az anyanyelvi oktatás jogát népünk számára mind alsó-, közép- és felsőfokon, mind a szakoktatás terén érvényesíteni kívánjuk. Tiltakozunk iskoláinknak a törvényekben biztosított szabad működését gátló intézkedések ellen és megállapítjuk minden, magát magyarnak valló szülő jogát gyermekének magyar nyelvű iskoláztatásához. Hasonlóképpen követeljük a romániai magyarság adózásából felekezeti iskoláinkat jogosan megillető állami és községi segélyt. Megállapítjuk, hogy a nemzetnevelésnek első tényezője a család, éppen ezért szükségesnek tartjuk ennek a szerepnek a magyar családokban való tudatosítását. Mivel a meglévő magyar tannyelvű iskolák csak egy részét ölelik fel a magyar tanköteles ifjúságnak; egyfelől követeljük az állami iskolák magyar tagozatainak tényleges felállítását s ott magyar tanterv alkalmazását, másfelől kívánjuk az iskolán kívüli népközüvelődés célú intézményesítését. Szükségesnek tartjuk ifjúságunknak ipari, kereskedelmi és gazdasági pályák felé való irányítását s az ilytermészetű szakoktatás kiépítését, ugyanakkor hangsúlyozzuk kívánatosnak tartjuk, hogy a népi rétegekből kikerülő tehetséges ifjak is minden segítséget megkapjanak arra, hogy megfelelő közép- és felsőfokú oktatásban részesüljenek.

Nemzeti életünk egyik legfőbb megtartó és hajtó ereje népi irodalmunk és művészetünk. Népünk rendkívül dús és változatos lelkiéletének művészi és irodalmi kiteljesé-

déséhez meggyőződésünk szerint szükséges az, hogy az alkotó szellem szabad és szabadon kell lennie megnyilvánulásában is, a „Vásárhelyi Találkozó” azonban csak akkor a tudományos, irodalmi és művészi alkotásokat vallja magáénak, melyek a kisebbségi magyarság nemzeti és erkölcsi értékeit és érdekeit nem veszélyeztetik. Az itt élő népek között való megismerés és megértés szolgálatát szükségesnek tartjuk e népek szellemi alkotásainak a másik nép nyelvén való kölcsönös tolmácsolása útján.

Sajtónk nemcsak nemzeti önvédelmi harcunk pótolhatatlan fegyvere, de egyik leghasználhatóbb, mert mindenható elérő eszköze a nevelésnek is. Ezért kimondjuk, hogy a kisebbségi sorsban a sajtó csak úgy teljesíti kötelességét, ha az önvédelmi egység, példa és tanítás napi megnyilvánulása. Nemzeti érdekeink megparancsolják, hogy a magyar népkisebbség létérdekeit érintő, döntő kérdésekben a sajtó teljesen azonos álláspontot foglaljon el. Ne szolgáljon tehát idegen érdekeket. Legyen mértéke a tárgyilagosságnak, őrizze a nép jövőbevetett jogos reményességének, öntudatosítója népünknek, ápolója a közösség szellemének, mert szerepe mindenekelőtt a nemzet nevelése. Történelmi hivatását a sajtó csak úgy töltheti be, ha a magyarság szent hagyományain s keresztény erkölcsi értékein felépülve a demokratikus nemzeti gondolatot sugározza szét. A „Vásárhelyi Találkozó” kijelenti, hogy az alkotmányt és a törvényt védi akkor, amikor a leghatározottabban tiltakozik a cenzura alkalmazása és fenntartása ellen.

Teljes tudatában vagyunk annak, hogy kisebbségi sorsban élünk. Érezzük a szükségét, hogy keressük a román és magyar nép építő együttélésének a feltételeit és útjait. Igazságunk tudatában állapítjuk meg, hogy a romániai magyarság kisebbségi sorsba kerülése óta, mindenkor tanujelét adta, hogy eleget tett állampolgári kötelességeinek. Ezzel szemben a román kormányzatok részéről súlyos támadások érték nemzeti és emberi életjogaiban és nem kapta meg magartartásért a kellő méltánylást és elismerést. Mi annak előrebocsátásával, hogy a középeurópai magyarság egyetlen nyelvi és kulturális közösséget képez, amelynek a romániai magyarság is alkotó része, igényeljük a romániai magyarság önkormányzatát, amelyhez való jogunkat az ardeali románságnak a saját elhatározásából született alba-iuliai határozatokra, valamint a békeszerződések kiegészítő részét képező kisebbségi szerződésre alapítjuk. A „Vásárhelyi Találkozó” összegyűlt fiatalok egy szabadságot szerető nép nyíltságával fordul a nemzeti álmaiban beteljesült és Alba-Iulia magas szelleméhez felemelkedni tudott román néphez és irányítóhoz, hogy az élet és emberi jogaiban veszélyeztetett magyarság számára találja meg azt a módot, amely a lelki kibéküléshez, egymás becsületes megértéséhez vezet és történelmi egymásrataltságában élő két nép számára a szabad testvéri együttélés lehetőségeit megteremtí.

A „Hitvallást” amely a tanácskozások összefoglaló határozata, emelkedett ünnepi hangulatban, állva hallgatták végig a Vásárhelyi Találkozóra összegyűlt fiatalok és percekig tartó tapsal és lelkesedéssel fogadták.

Tamási Áron elnök bejelentette, hogy a Vásárhelyi Találkozó ezzel véget ért és a Találkozó százhuszonegy vidéki és hatvan helybeli meghívott résztvevője elbúcsúzott egymástól.

Ha eladod az ősi házat, az ősi földet

A bánsági Rudnán, ebben a szép szerb faluban jártam nemrégiben. Családi nyomokat kerestem. Nikolics báró főkertésze volt itt a nagyapám s hallani akartam róla öreg-öreg rudnaiaktól. Találtam is görnyedt aggastyánokat, akik boldog visszaemlékezéssel beszéltek el, hogy gyermekkorukban hányszor kergette el, hogy gyermekkorukban hányszor kergette ki őket a nagyapám a kastélyparkból, ha oda bemelegkedtek, vagy a gyümölcsösből, ahová almát lopni jártak. És találtam tisztas matrónákat, akik még nagyleány éveikben is, mikor a jó kertész már rég nem élt, kaptak egy-egy csokrot ispántól, gazdasztól azokból a virágligetekből, amelyeket a nagyapám kertészművésze telepített.

De én már nyomát sem láttam az ő munkájának.

A parkot, amelyben a kastély rég elhagyottan, lakatlanul áll, gyom verte fel. Csak itt-ott egy-egy árva öreg díszfa emlékeztet a szépségekre, amelyeket a szerb származású főúri család részint a Rudna határában lévő hétezer hold földjéből, részint az Obranovicsokkal, a volt szerb királyi családdal való összeházasodás útján szerzett vagyontól, de más forrásokból is megteremtett.

— Hordókban hozták ide Obranovicsek az aranyat, — mesélik a falusiak.

Nekik is bőven jutott ezekből a gazdaságokból. A falu szerb leplemát a hívek áldozatkészségéből sohase lehetett volna ilyen impozánssá felépíteni. Kevés olyan ember volt a községben, még a nagyobb gazdák között is, aki valamilyen jövedelmező kapcsolatban ne állott volna a nagykiterjedésű uradalommal. S aztán a falu összességének, ha valamilyen kívánsága volt, a báró kieszközölte annak teljesítését Budapesten.

Azért ma is számos házban meg lehet találni Rudnán a bárói család valamelyik tagjának díszmagyar ruhás arcképét.

A régi világra való kegyeletes visszaemlékezés tehát nemcsak az öregeknek ifjúkoruk iránti gyöngéd és fájdalmas elfogultságára és az aggkori mesélőkedvre vezethető vissza. Csakugyan jól éltek a rudnaiak s ma szegénységről panaszkodnak mindenfelé. A kastély, a főúri háztartás és

a hétezer holdas uradalom, mint munkaterület és mint jövedelmi forrás már nem létezik számukra. A hétezer holdra új falut telepítettek: Craiu-nou a neve.

Nagyobb község lett belőle, csupa 16 holdas román gazdákkal, — mint Rudna. A kastély legutolsó ura pedig, akit csak mint a „fiatal bárót” emlegetnek, eladta a kastélyt és környékét, meg az agrárreform által meghagyott birtokot és külföldre költözött. Most állítólag francia követségi tisztviselő valamelyik balkáni fővárosban.

Iskolapéldáját lehet itt tanulmányozni annak, hogyan pusztulhat ki valahonnan egy család, — még ha hatalmas volt is egykor —, ha nem rakaskodik szívós és kegyeletes hozzátapadással, az igények, az életszínvonal zuhanásszerű lefokozásának árán is, kétségbeesett erőfeszítéssel az ősi házhoz, az ősi röghöz.

A Nikolics-családból, — amely Nikolics Fedorban Bosznia kormányzóját adta a Habsburg-monarchiának, — nemcsak az élők pusztultak ki az ősi lakhelyen, hanem idestova kimpusztultak innen a holtak is.

Jó messze a kastélytól, vad bozóttal, emelkedik a család sírboltja. Valamikor a kertek és egy csodás szépségű kis fenyves összefüggő sora kötötte össze a kastély parkvidékével a halottaknak ezt a kies birtokát. Ma azonban, minthogy a közbeeső egykori paradicsom fejsze általi halállal pusztult el, úgy áll ez a főmérdek pénzbe, vagyona kerület kriptá távoli, szomorú magányosságában, mintha száműzték volna ide.

S az egész sírboltot s fölötté a kápolnát megdőbentő módon fedültük a telepes község

lakói. A szentképeket lefeszítették a falról, vagy ahol nem lehetett, hát levakarták; a díszes ablakok céltalan indulatok áldozataivá estek s a koporsóüregeket fedő márványlapok egy része szilánkokra zúzva hever a földön. Az egyik sír felbontását is megkísérelték a minősíthetetlen elkövetői, de a koporsókat védő betontömb gyanú áttörhetetlennek bizonyult, hogy kénytelenek voltak feladni tervüket.

A feldúlt sírboltban most már a természeti erők végzik megkönnyített, romboló munkájukat. Senki többé nem fogja megakadályozni azt.

Érthető módon a kastély jelenlegi tulajdonosa legkevésbé. Egy községi jegyző vette meg a kastélyt és a hozzátartozó belsőségeit öt millió leért, amiből kettőt azonnal ki is fizetett.

Megható lehetett, mikor az új tulajdonos bevonulásakor az öreg bárónő társalkodónője, egy agg bécsi kisasszony, aki a végső pillanatig ki akart tartani nemcsak a család, hanem

a kastély mellett is, mint a kastély utolsó őrzője, búcsút vett a főúri laktól. Senkije se volt a világon, csak a Nikolics-család, amelyet évtizedeken át szolgált. Hova fordulhatott volna? A falu egyik szerb nagygazdájánál húzódt meg, ugyanúgy, mint a bárók egy ugyancsak elaggott guvernántja, akit azonban ehhez a családdal rokon kapcsolatok fűznek. S ma is ott él mind a két öreg hölgy Rudnán. Milivoj Bakics házában. Az egyik nyolcvan éves, a másik kilencvenegy. S a házat telehordták Nikolicsképekkel és emlékekkel, amelyeket úgy őriznek, mint valami szent relikviákat.

Jó népek ezek a rudnai szerbek... Nagyon szívesen láttak és örömmel beszéltek magyarul velem. Este együtt ültem velük a korcsmában s mialatt a facér iparosokból alakult zenekar tamburái különös dallamokkal töltötték meg az ivót, kitárták előttem baráti szívüket. Azokkal, akik harcoltak a világháborúban, különösen hamar megértettük egymást. Emlgették a régi időket s egy szabómester annyira rokonszenvébe fogadott, hogy minden áron ki akarta fizetni a boromat és gyöngéden megcirógatva az arcomat szeretettel mondta:

— Látszik, hogy maga magyar.

Jávör Béla.

Marjalaky Tibor riportja:

Alfonz spanyol király fiának nyomában a borseci erdőben

Aki maga is nem utazott, vagy nem gyalogolt valaha keresztül a Borsec alatti fenyőerdőn, annak hiába is írom le ezt a gyönyörű utat. Reánk esteledett már, amikor behajtottunk az erdőbe és a két tüzes szem akárhova is vetette fénycsóváit, nem világított meg egyebet, mint a titokzatos fenyőóriásokat. A merész kanyarokkal teletűzdelt szerpentin szélén álló útjelzőkövek sejtették azt a veszedelmet, amely a vigyázatlan vezetőket fenyegette. Néha egy tapsifüles nyuszi rohant a csendes erdőbe megrémülve a reájameredő fényszemekről. Egyéb élőlényt nem lehetett látni ebben a titokzatos esendvilágban.

Huszonöt kilométeren át száguldottunk, hanyarogtunk, rettegünk a fenyők birodalmát, amikor a szinte dermesztő hidegtől reszkette megérkeztünk a borseci plébánia elé.

Váratlan, késett vendégekként érkeztünk, azonban, úgy ahogy. Ambrus József borseci plébános úr fogadott bennünket, azt hiszem a hetekig várt vendéget sem fogadják. Forró rumos tea és tepertős túróscusza barátkoztatták meg a didergő utasokat a fenyvesek nagyon is hűs levegőjével, míg szikkadt torkunkat valódi borsecki borvízzel öntözték. Kényelmes ágyakban tértünk első pihenőnkre.

A többiek tagadják, de én őszintén beval-

lom, hogy reggel a fogmosó és szájbörlítő vizet lenyeltem. Hát már, hogy a csudába ne kívántam volna meg, amikor az érmelléki bakatort juttatta eszembe a kanecsóba készített borvizet.

Szentmise után, amíg rózsáskedvű kiadóhivatali képviselőnk az anyagi ügyekkel vesződt, megtekinttem Borszék gyönyörű villáit, borvízforrásait és egy kis újdonság után szagláztam. Az esti vacsoránál ugyanis az örökké mosolygó kedves plébános úr elmesélte, hogy

a környéken vadászik a többi előkelőségek közt Alfonz spanyol király nagyobbik fia is. Néhány nappal ezelőtt lejött az erdőkből a spanyol főherceg és szentmisét mondott a polgárháború vérvíatarában elesett öccséről, Károly hercegről.

A szentmisét a plébános úr mondotta. A herceg pontosan érkezett és ajlatosan imádkozott a szentmise végéig, majd megköszönte a plébános úr fáradságát és visszatért a hegyek közé.

Az üdülőhelybeliek sokat beszélnek a hercegről. Hatalmas összegért bérel egy vadászterületet és már az idén lőtt egy szép őzbakot. Azt mondják addig nem akar elmenni, míg a szép vadászszákmány pártját is le nem teríti. Be a faluba nagyon ritkán jön, ha bejön, akkor inasa és egyik vadásza kíséri. Az erdőben tölti minden idejét, sátorban lakik és a főúri vadászok gondtalan életét éli.

Borsec egyébként már mentes az erdőcsendjét zavaró fürdővendégektől és lakói, akik eddig csupán a fürdővendégektől kerestek, most leszegődnének az erdővágókhoz. Sok pénzre van szüksége az ittenieknek, mert úgy a fürdőszobában, mint utána, méregdrága a megélhetés. Csodálkozva hallgattam, hogy milyen hatalmasak itt a munkabérek, azonban akkor még jobban csodálkoztam, amikor meghallottam az élelmiszerek szinte megfizethetetlen árát.

Sajnos nem sokáig élvezhettük a plébános úr vendégszeretét, a kora délelőtti órákban búcsúznunk kellett a veranda violától, a kiskert hatalmas borszirájaitól, megtöltöttük üres üvegeinket borvízzel és újból nekivágtunk a fenyveseknek.

(Folytatása következik.)

Figyelem!

Mélyen leszállított áron kaphatók **dr Karácsonyi János** püspök összes művei:

A magyar nemzet honalapítása 896-997
ára 40 le helyett 20 le
Új adatok és új szempontok a székelyek régi történetéhez ára 50 le helyett 20 le
A magyar nemzet áttérése a nyugati kereszténységre 100 le helyett 50 le
Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig I. 300 le h. 150 le
Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig II. 300 le h. 150 le
Vidéki megrendeléseknél plus 15 le portó.

Kapható:

a MAGYAR LAPOK KÖNYVOSZTALYÁNÁL.

MAJLÁTH G. KÁROLY PÜSPÖK ÖTVÉNEVES PAPI JUBILEUMA

— Vorbuchner Adolf s. püspök felhívása —

Alba-Iulia. Saját tud. Az egyházmegye hívei és a főpapság szeretettel készül Majláth G. Károly püspök ötvenéves papi jubileumának megünneplésére. Vorbuchner Adolf s. püspök a következő lélekbeimarkoló hangú pásztorlevélben fordul a hívekhez és a papsághoz:

Krisztusban szeretett Hívek! Tisztelendő Testvérek! Szívbeli örömmel és Isten gondviselése iránt mély hálával készülünk Kegyelmes Főpásztorunk *ötvenéves papi jubileumának* megünneplésére. Ennek az ötven évnek legnagyobb részében Püspök Atyánk a miénk volt, papi élete egyházmegyénk papságának ragyogó példája, papi működése negyven esztendőn át híveink számára volt az isteni kegyelem és áldás bőséges forrása.

Nagyon fájdalmas azért tudunk, hogy Püspök Atyánk távol van tőlünk és betegsége fokozódóan súlyos annyira, hogy még aranymiséjének bemutatásában is meggátolja. Annál nagyobb szeretettel fordulunk ezen a napon Püspök Atyánk felé s annál jobban törekszünk hálát adni Isten jószágának Főpásztorunk félszázados papi életének és működésének áldásaiért.

Püspök Atyánk a szó legteljesebb értelmében pap: *közbenjáró* Isten és a szegény, bűnös emberiség között (Zsid. 7, 25), a Szentatyák mély értelmű szava szerint *Krisztus mása* s mindnyájunk bőséges tapasztalata szerint az örök Pap, Jézus Krisztus jószágának, önfeláldozásának, megbocsátó és segítő szeretetének méltó örököse és folytatója. Pap volta áttörte a születés és rang korlátait, ez vezette kormányzó intézkedéseit és krisztusi nagysággal s mélységgel töltötte meg szívét: papja ő nemcsak híveink, hanem Krisztus igaz papját látja és tiszteli benne más vallásnak hívője, sőt még a hitetlen is. Minden kérdést a pap szemével néz s mindenkor és mindent a pap gondolatával s szívvel ítél meg. Valóban „*sal terrae*” (Mt. 5, 13), szegény földünk egészszegadó sója; „*lumen mundi*” (Mt 5, 14), gyötrelmes világunk számára az isteni világosság fénylő fáklyája. Van-e nagyobb jótétemény az emberiség számára, mint az ily igaz papnak élete és munkája? Valóban, ha minden pap életében és munkásságában ezt valósítaná meg, ha mindenkor és mindenben Krisztus akaratát és szeretetét követné: az istentelen kommunizmus csábításai és a tévhitők hamisságai közt is rendületlen biztonságban állna földünk. Imádkozzunk azért, Testvéreim, hogy mindnyájan ilyen igazi papok legyünk; imádkozzunk híveinkkel együtt buzgón és sokat, hogy Isten könyörületös jósága sok jó szent papot adjon egyházmegyénknek!

Bensőséges szívvel s szeretettel köszönjük Püspök Atyánknak a papi élet magasztos példáját és a papi működés maradandó lelki kincsét.

Szerettük volna jubileumi örömmel és Püspök Atyánk iránt érzett hálánkat külső és méltó ünnepekkel is nyilvánítani, de úgy érezzük, hogy Főpásztorunk válságos betegsége kötelességünké teszi minden külső fénynek mellőzését. Annál inkább törekszünk ünneplésünket bensőséges, szeretettel teljessé tenni és Püspök Atyánk papságának félszázados évfordulójából híveink számára lelki hasznot meríteni. Evégből a következőket rendelem el:

1. Egyházmegyénk minden papja további intézkedésig minden szentmisében imádkozzék beteg Főpásztorunkért (Oratio ex Missa pro infirmis, uti pro re gravi et causa publica) és a plébániai szentmise után a hívekkel együtt közösen végezze el a Preor. 101 old. 26 sz. alatt közölt imádságot.

Püspök Atyánk aranymiséjének napján, folyó év október 6-án, szeretettel kérem,

ajánlja fel mindegyikünk szentmiséjét érte.

2. Folyó évi október 10-én, vasárnap, minden plébániai templomban és intézeti kápolnában ünnepélyes szentmise és Te Deum tartassék. Szeretettel buzdítom a Híveket, hogy ezen a napon mindnyájan, lehetőleg közösen, járuljanak a szentáldozáshoz és imádságaikkal együtt ajánlják fel súlyosan beteg Főpásztorunkért.

runkért.

3. Ezen a napon a prédikáció a papi hivatás fönségéről szóljon, prédikáció után pedig a szószékről közös imádsággal kérjük Istent, hogy papságunk az igazi életszentségben s a papi működés buzgóságában megerősödjék (Preor. pg. 97. n. 18).

4. Kegyelmes Főpásztorunk kettős jubileuma emlékére szándékunkban van megújítani egyházmegyénkben az örökös szentségimádás üdvös gyakorlatát. Nem kételkedem, hogy Tisztelendő Testvéreim és a buzgó Hívek egyaránt örömmel fogadják ezt az elhatározást s annak minél tökélelesebb végrehajtását tevékeny közreműködésükkel elősegítik.

Alba-Iulia, 1937. szeptember hó 29-én.

VORBUCHNER ADOLF
segédpüspök.

Telies gőzzel megindult a választási propaganda

Joanitescu érdekes okfejtései a nemzeti munkavédelemről

Pop Valért kormányátalakítással fenyegették meg rendelet-törvénye miatt?

Bucuresti. Saját tud. Egy ilfovmegyei közgyűlésben a Román Arcvonal gyűlésén D. R. Joanitescu nagy beszédet mondott, amelyben a nemzeti munkavédelem kérdését a következőkben érintette:

— Sajnálatos, hogy a Liberális Pártban teljes zűrzavar uralkodik a nemzeti politika kérdésében. Több irányzat érvényesül a pártban, amelyek végeredményben oda fognak vezetni, hogy a liberálisokat egyszerűen kizárják a politikai életből. Az első irányzat e pártban a hivatalos kormányé, melynek *Tatarescu* az elnöke, aki hangsúlyozza, hogy a jelenlegi törvények nem elegendők a román munka elsőbbségének biztosítására.

— De a román személyzet elhelyezésére kirendelt bizottság jelentésének és felhívásának ellenére, s dacára annak, hogy *Leon* alminiszter emiatt beadta lemondását, — vonakodik törvényileg biztosítani a román elem

előbbrejutását. A másik irányzat *Iamandié* és társaié, akik hamis demokrácia álarcát alatt minden nemzetiség teljes szabadságát követelik a nemzeti munka terén, ami nem más, mint a trösztök szabadsága és a román munkás és termelőtömegek kismizmizése.

— A harmadik irányzat *Pop Valérral* az élén hat hónapja mindent elkövet, hogy kikerüljön a nemzeti munkavédelmi rendelet-törvény kiadását, de nemcsak hogy nem ér el eredményt, hanem *Pop Valért* kormányátalakítással fenyegették meg, vagyis a kormányból és a pártból való kizárással. És hogy a zűrzavar teljes legyen, *Dinu Bratianu* nyilatkozata nyíltan szembehelyezkedik az ifjúsággal és a nemzeti mozgalommal.

A továbbiakban *Joanitescu* azt fejtette, hogy a Nemzeti Parasztpárttól román nemzeti szempontból még kevesebbet lehet várni a nemzeti munkavédelem tekintetében.

Pergőtűzet zúdított a japán haderő a Sanghai körüli kínai hadállásokra

Gyalogsági roham, bombavetők és tankok támogatásával. Bombák zápora a kínai utánpótlás vonalaira

Sanghaiból jelentik: A japán—kínai háboru leghevesebb csatája a Sanghai körüli hadszíntéren tombol. Lotien környékén a japán csapatok csak két és fél mérföldnyire vannak a kínai főhadiszállástól. A Csapej környékén húzódo acélfalakat 100 ezer kínai védi.

A japán gyalogság géppuskákkal, harci kocsikkal és kézigránátokkal az északi pályaudvar irányában támad és a kínaiak csak alig védekeznek. A japán repülőgépek bombákkal árasztják el a kínai utánpótlás vonalát. Az a japán csapat, amely bevonult Teccauba, *folytatja előnyomulását dél felé.* A japán repülőgépek Sanzi tartományban teljesen tönkretették a kínai állásokat. Bombázták a japán repülőgépek Kanton katonai intézményét is.

Sanghai lakossága hétfőn este újból válságos órákat élt át. A lakosság lassanként már megszokta a mindennapos ágyuzást és a légi

bombázás sem jelent már számára újdonságot. Hétfőn este azonban az eddiginél is erősebb japán pergőtűz indult. A japánok *Tiangvan* mellett megtámadták a kínai hadállásokat. A támadást megelőző pergőtűz órákhoz tartott. Nagy szerepet játszottak a támadásban a könnyű és nehéz japán tankok százai. Ezeket a tankokat a japánok csak a legutóbbi napokban szállították partra. Az ágyutűzzel egyidőben a japán repülőgépek gépfegyvertűzet zúdítottak a kínai hadállásokra. A bombavetőgépek pedig a legsúlyosabb bombák százait dobták a kínai harc vonalakra. A hatalmas pergőtűz eredménye az lett, hogy *Tiangvan mellett benyomták a kínai hadállásokat.* Ezzel a támadással egyidőben Csapej városnegyedben is támadásra indultak a japán csapatok. *Tiangvan* mellett a támadásban 25 japán repülőgép vett részt. *Lihang* közelében pedig 70 repülőgép támogatta a gyalogsági rohamot.

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal
és előfizetés teljesítési helye

Oradea, Strada Regele Carol II. 3

ELŐFIZETÉSI ÁRAK. Hétoldos: Egész évre 300 fillévre és

negyedévre 210, egy hónapra 30 fillér.

Magyarországon: Egész évre 50 P. fillévre 32 P. negyedévre 15 P.

Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.

Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.

Telefon: 27.

Felolvaszerkesztő: **PERÉDI GYÖRGY**

Csúji szerkesztő: **Dr. Sulyok István**

Csúj, Plató Utca 13.

Kéziratokat nem örvényel meg és nem adunk vissza.
Csekk válasz kötelezően magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

A bucuresti időjáráskutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Északnyugatra fordul, kissé élénkebb szél, változó felhőzet, eső, a hőmérséklet északnyugatra felől kissé csökken.

KÁROLY KIRÁLY ÉS MIHÁLY NAGYVAIDA A BREAZANI STRAJER-ÜNNEP-SÉGEN. Bucuresti. Saját tud. Kedden reggel fél tíz órakor Károly király Mihály nagyvájddal és Tatarescu miniszterelnökkel Breazába, délután pedig Predéalba érkezett. Szerdán reggel a király és a nagyvájda Sft.-Gheorghera utazik. Breazan ma nagy strajer-ünnepségek lesznek, amelyeken a királyon és Mihály nagyvájddal kívül a kormány több tagja is részt vesz.

Kétezer aradi zarándok Radnán, Arad. Saját tud. Népes zarándoklat indult vasárnap Radnára Pacha Agoston dr. megyéspüspök vezetésével. A főpásztor már szombaton este érkezett Aradra. A zarándokcsapat vasárnap reggel indult villamoson s Pacha Agoston dr. püspökön kívül Lakatos Ottó dr. minorita plébános, szentszéki ülnök, valamint Kulcsár Kálmán, Karácsonyi István és Oláh Ferenc minorita lelkészek is elkísérték a hívőket. A közel kétezer zarándokhoz 300 gyalogzarándok csatlakozott, valamint hozzájuk szegődtek a pecicai bucsusok is. Lengyel István esperes-plébános vezetésével Pacha Agoston dr. püspök vezetésével a kegyhelyhez vonultak a zarándokok. A szentmisét Pacha Agoston dr. mondta, aki szép beszédet intézett a hívőkhöz. Lakatos Ottó dr. plébános, a Szent Ferenc or. előtt gondolatok, bar. gazdag beszédet intézett a zarándokokhoz, majd a keresztúti járás következett. Ebéd után lisiói kis Szent Teréz és a Szent Ferenc oltár elé vonultak a hívők, majd haza indultak a zarándokok s a bucsuhelyről az állomásra vonultak, ahol Lakatos Ottó dr. szentszéki ülnök meleg szavakkal vett búcsút Pacha Agoston dr. püspöktől, aki a kegyhelyen maradt, hogy a hétfői Szent Ferenc ünnepségen részt vegyen. A bucsusok este hét órakor érkeztek Aradra.

MEGHALT SZÉKI TELEKY JÁNOS GRÓF. Budapestről jelentik: Id. széki Teleky János gróf, utolsó seniora a Teleky-család ama ágának, amelynek egyik őse Petőfi barátságával dícselkedhetett. — 69 éves korában meghalt. Utolsó gazdája volt ő annak a Koltói kastélynak, amelynek kertjében Petőfi Sándor „Szeptember végén” című örökéletű költeményét írta.

Serédi Jusztinián magyarországi hercegprímás nyitotta meg a salgótarjáni katolikus ünnepségeket. Budapestről jelentik: A salgótarjáni katolikus ünnepségek második napján huszezer tónyi hívősereg töltötte meg a sporttelep nézőterét. A pálya közepén emelt oltárnál Serédi hercegprímás mondott szentmisét nagy papi segédlettel. Az előkelőségek soraiban ott volt Széll belügyminiszter, a város és a vármegye vezetői és zászlók alatt felvonultak a szomszéd községek lakosai is. A nagygyűlést a hercegprímás nyitotta meg s megnyitójában az Isten és ember közötti kapcsolatról beszélt. Hangoztatta, hogy ha akár természetes, akár természetfölötti életünkben boldogok akarunk lenni, keresni kell a kapcsolatot az élet és javak legfőbb forrásával, Istennel. Mi, katolikusok — ugymond — nemcsak hitünkben kifolyólag, hanem tapasztalásból is tudjuk, hogy Isten nélkül semmire sem lehet az ember. Azok a nemzetek és emberek, akik megszakították kapcsolataikat Istennel, előbb-utóbb a teremtményeket fogják imádni és az embereknek lesznek valóságos rabszolgái. Mi nem akarunk rabszolgák lenni és nem akarunk teremtményeket imádni, hanem Isten fiainak a szabadságot keresni, azt a szabadságot, amelyet az Eucharisztiaiban jelenlévő Krisztus Király szerez meg az emberiségnek.

A KISANTANT GAZDASÁGI BIZOTTSÁGA SZERDÁN KEZDI MEG ÜLÉSEIT. Bucuresti. Saját tud. A kisantant gazdasági tanácsának szakértőértekezlete október 6-án Prágában összeül. A román delegáció elnöke Cristu teljhatalmu miniszter. A szakértői értekezlet megbeszéléseinek eredményeit a gazdasági tanácsnak terjesztik elő, amely október 11-én kezdi meg üléseit a Tátrában. A román küldöttség elnöke és alelnöke Teodorescu volt miniszter és N. Tabacovici lesznek. Az értekezlet tárgya: a kisantant államainak kereskedelmi politikája és a gazdasági csereviszony a tagállamok között. Ezek jelenlegi állapotának megvizsgálása és módozatok keresése a továbbfejlesztésre nézve, továbbá a gazdasági szakértői értekezlet jelentésének megvizsgálása. Ezenkívül a vám eljárás alakításainak egyszerűsítése stb.

* Dreher-Haggenmacher Őszi-sör és Bak-sör különlegességeiről mindenki a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik.

STOTZINGER APAT MARADT A SZENT BENEDEK-REND ÁLTALANOS FŐNÖKE. Vatikánvárosból jelentik: A Szent Benedek-rend általános főnökévé ismét Stotzinger apátot választották meg.

* Segítség iszákosság ellen. Kérjen díjtalan felvilágosítást: Dr. Odor „Mária”-gyógyszertárában. Carani, jud. Timis-Torontál.

Zürichi zárlat. Párizs 14.35, London 21.52 fél, Newyork 434 fél, Brüsszel 73.15, Milánó 22.33, Amsterdam 240.22 fél, Berlin 174.35, Bécs — schilling 79.75 Prága 15.23 fél, Varsó 82.25, Belgrád 10, Bucuresti 325.

Felrobbantották a mossul-haifai olajvezeték transzjordan területen

Erősödik az arabok ellenállása az angol kormányzótanács intézkedéseivel szemben

Ammanból jelentik: Megnemerősített hírek szerint a Mossul—Haifa-i olajvezeték transzjordan területen felrobbantották. A tettesek, miután a távbeszélő vezetéket is felrobbantották, elmenekültek.

Az arab munkásság a kormányzótanács szigorú intézkedésére válaszul egész Palesztinában nagyszabású sztrájkra készül. Angol lapjelentések szerint az arabok mindaddig folytatják a sztrájkot, míg száműzött vezetőik vissza nem térnek. A piacokat és az utcákat munkások csoportok járják végig és az arab kereskedők üzleteinek kirakatait beverik, a piaci árusok portékáit petróleummal öntik le és az utcákon szegeket hintonak el, hogy még a társaságkocsi forgalmat is megakadályozzák.

A palesztinai kormány hétfőn hivatalos közleményt adott ki, melyben kifejti, hogy az egyes személyek ellen elkövetett gyilkos merényletek és a további terrorselekmények megakadályozására nem talál más módot, mint azokat az intézkedéseket, melyeket eddig foganatosított s amiket a jövőben is fentart. A jeruzsálemi angol rendőrség hétfőn erősza-

* Idegesség, fejfájás, szédülés, álmatlanság, reggeli rosszullét, levertség, bágyadság sok esetben hamarosan megszűnnek, ha béműködésüket reggelenként egy-egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvízzel elrendezzük. Az orvosok ajánlják.

Vasuti zsebmetsző Halmeuban kifosztott egy Carei leányt. Carei. Saját tud. Capek Károly carei lakos, papírmester Margit nevű leánya Csehszlovákiába akart utazni. A halmeui vasúti állomásnál sokáig kellett várni a vonatra. A másodosztályú váróteremben ült, mikor mellé telepedett egy csinos külsejű fiatalember, aki elmondta, hogy utazó s nagyobb ügyben Prágába megy. Sokáig elbeszélgettek, majd éjfél felé a leány elszundikált. A fiatalember ezt az alkalmat kihasználta és a nő retiküljéből 1000 leit lopott s azután eltávozott. Amikor Capek Margit felébredt, ijedten állapította meg, hogy hiányzik a pénze. Jelentette az esetet a vasúti rendőrségen, amely Halmeuban a CFR gépkocsimegállónál letartóztatta még az éj folyamán a zsebmetszőt, akiről kiderült, hogy Frankel Józsefnek hívják, Cernautiba való és ismert vasúti zsebmetsző.

Hitlerista ifjúsági vezetők látogatása, Timişoara. Saját tud. A németországi Hitlerista ifjúság tízenhét vezetője, mint a sztrazseri-szervezet vendégei, a városba érkezett. Miután már Ausztriát és Magyarországot meglátogatták, Romániában első állomásuk Arad volt, jártak Minisfen, Radnán, Lipován, Mediason, Brasovon és Sft.-Gheorghen, Sinaian, Targovisten. Timişoarán ünnepélyesen fogadták őket. Kirándultak Buziasra s kívánságuk szerint Cheveresulmare román és Bacova német községet tekintették meg. Iskolákat és ipari üzemeket tekintettek meg a városban. Utjukat Belgrád és Róma felé folytatják.

kal feltörte az Omár-mecset kapuját, amelybe a jeruzsálemi főmufti kétezer hívővel bezárkóztott. A rendőrök nem hatoltak be a mecsetbe s a bent tartózkodó hívőket nem is kényszerítették távozásra, de bizonyosra vehető, hogy mindenkit, aki a mecsetből kilép, őrizetbe vesznek és eltávolítják az országból.

Átalakult a jugoszláv kormány

— Az átalakítás még jobban megszilárdítja a Stojadinovics-kormány helyzetét — Nem változik Jugoszlávia kül- és belpolitikája

Belgrádból jelentik: A jugoszláv kormány átalakulása hétfőn megtörtént. A kormányzótanács elfogadta Szubotics igazságügyminiszter, Kozsulj közmunkaügyi miniszter, Jankovics erdő- és bányügyi, Stosovics közoktatásügyi, Kálugyercsics postaügyi és Rogics testnevelésügyi miniszterek lemondását. Helyükbe a következőket nevezték ki:

Igazságügyminiszter: Simonovics Milán, a szenátus alelnöke;

Erdő- és bányügyi: Kuzsunzsics, verbácsi bán;

Közmunkaügyi: Stosovics Dobrivoje, képviselő, volt miniszter;

Testnevelésügyi: Miletics Vjekoszláv képviselő;

Postaügyi: Csezercics Vojkov, a képviselőház alelnöke;

Közoktatásügyi: Magarasevics Dimitrija, nyugalmazott közoktatásügyi államtitkár;

Tárcanélküli miniszter: Novákovics Mikó.

Politikai körök hangoztatják, hogy ez az átalakulás még jobban megszilárdítja a Stojadinovics-kormányt, mely így új erővel folytathatja a nemzeti újjáépítésre irányuló munkáját. Másfelől megjegyzik, hogy a kormányátalakítás nem érinti a Stojadinovics-kormányt sem belső, sem külső politikáját, mely változatlan marad.

Dr. Bucsányi Gyula főorvos:

NYERSKOSZT

A nyers diéta mint természetes gyógytényező.

A tartalomjegyzékből: A nyerskoszt lényege. A vér megromlása helytelen táplálkozás folytán. Gyümölcskurák. — Milyen táplálékok használhatók a nyersdiétánál. — Természete- megújulás. Nyerskoszt-receptek stb. stb.

Megrendelhető könyvosztályunknál.

Nincs áldás a családtól elvont és féltve őrzött pénzén. Mercurea-Ciuc. Saját tud. Gh. Brăbeta tu'gheși birtokos nagyon szerette a pénzt. Egészen a fukar. g. Összegyűjtögetett huszonegyezer lejt bankpénzben és elrejtette egy záros dobozban. A pénz elrejtéséről még családja tagjai sem tudtak. Brăbeta időnkint felnyitotta a dobozt és nagy lelki gyönyörűséggel olvastatta a pénzt. Aztán ismét bezárta a dobozt és boldog volt abban a tudatban, hogy külön megtakarított pénze van. A napokban ismét lelki szükségét érezte annak, hogy megropogtassa a bankókat. Nem akart hinni szemének, amikor hűlt helye volt a pénznek. A csendőrségen majdnem sirva adta elő panaszát. Bevezették a nyomozást, de eddig minden eredmény nélkül. A gyanús Restás Angela nevű hunedoarai cigányasszonyra terelődött, aki többször megfordult Brăbeta lakásán és tenyér, valamint kártyajátszással tartott terepszemléket. Elrendelték körözését.

BADOGLIO TÁBORNAGY A BUDAPESTI NEMZETI SZÍNHÁZBAN. Budapestről jelentik: *Badoglio* marsall, Addis-Abeba hercege hétfőn megjelent a Nemzeti Színházban az olasz író, Rino Alessi: „Medici Katalin” című darabjának előadásán. A színház bejáratánál *Németh Antal* igazgató fogadta és rövid olasz nyelvű beszédben üdvözölte a tábornagyot. *Badoglio*val együtt érkezett *Röder Vilmos* honvédelmi miniszter is. *Badoglio* leánya *Mária, Vinci* gróf olasz követvel ült egy páholyban. Amikor a tábornagy megjelent a Nemzeti Színház nézőterén, a zenekar az olasz királyhimnusz, majd a *Giovinezzat* játszotta. A nagyszámu közönség felállva, meleg tapssal üdvözölte a tábornagyot, aki római módon, karfelemeléssel köszöntö meg az üdvözlést. Az első felvonás után *Badoglio* tábornagy elhagyta a színházat és a miniszterelnökségi palotába ment, ahol *Darányi* miniszterelnök ebédet adott tiszteletére.

Ismeretlenek elraboltak egy aradi fiút. Arad. Saját tud. Nem mindennapi bűnygyben indított nyomozást az aradi rendőrség. Megjelent a rendőrségen *Vörös János* itteni lakos s elmondotta, hogy 16 éves fia eltűnt hazulról s azt gyanítja, hogy a fiút elrabolták. A kétségbeesett apa hangsúlyozta, hogy fiának számos ellensége volt s nézete szerint azok bosszúból rabolták el. A rejtélyes eltűnés ügyében a hatóság széleskörű nyomozást kezdett.

EGY KIS SZÉKELY KÖZSÉG GAZDÁNAK SZÉP PÉLDAADÁSA A FELEBARÁTI SZERETETRE. *Odorheiu*. Saját tud. A nyár folyamán történt, hogy a jégverés tönkretette több homorodmenti község termését. A Mezőgazdasági Kamara a szomorú eset alkalmából felhívást intézett a vármegye községeihez, hogy tehetségtükhöz mérten járuljanak hozzá a jégkárosultak segélyezéséhez. A felhívásnak legelőször *Polonita* község gazdái válaszoltak, akik 1 hektoliteren felüli mennyiségű búzát küldöttek a nemes célra a Kamarához. Érdekes a dologban, hogy a megye legkisebb községeinek egyike sietett a leghamarabb az inségeken segíteni, miáltal a felebaráti szeretetre gyönyvői példát adott.

Hírek az Izamontéről. *Sighet*. Saját tud. Szó van arról, hogy a sígheti tüzoltó laktanyát, ami jelenleg a Gh. Sincal és T. Jenescu utca sarkán van és kicsinek bizonyul a N. Filipescu utcai vált ovoda épületébe helyezik át, ahol jelenleg a tanoncotthon van. A tárgyalások folyamatban vannak. A zsidótemető mellett *Arieleau Gh.* és *Vlad Tólor* súlyosan összeverték *Varga Vasile*t. Az eljárás a támadók ellen megindult. — E hét folyamán lesz a városi villamosművek új aramfejlesztő gépeinek általános kipróbálása, aminek magtörténte után lesz a gép hivatalos átvétele.

Halálos ítéletek és kivégzések hete Szovjet-Oroszországban

Egy hét alatt százhárom halálos ítéletet hajtottak végre. Működnek a vészbiróság. — Bolsevista vezetők az elitétek névsorán

Moszkvából jelentik: A legutóbbi héten a hivatalos napilapok jelentése szerint 103 kivégzés történt Szovjet-Oroszországban. Most ismét újabb kivégzésekről érkeznek jelentések. A vidéki sajtó jelentése szerint a gabonatermésben okozott állítólagos szándékos kártevés miatt ismét több helyi vezetőembert lövöttek agyon. Az *Ivánovi* kerületben — a „*Rabocsij Kraj*” október második száma szerint — négy újabb halálos ítéletet hajtottak végre. A *Sverdlovski* kerületben — a „*Sverdlovskij*” és „*Rabocsij*” szeptember 30-iki száma szerint — szintén négy, az *Archangelszki* kerületben — a „*Pravda Severa*” szeptember 30-iki száma szerint három kivégzés történt. *Saratov* vidékén — a „*Kommunist*” szeptember 30-iki száma szerint — hét, a *Novo-sibirski* kerületben — a „*Szovjetskija Sibir*” szeptember 29-iki száma szerint — négy, tehát összesen 22 kivégzés történt.

MEGSZÜNNEK A HALÁLOS ÍTÉLETEK (?)

A kaukázusi sajtó újabb áruházi perről számol be az *Adzsarisztani* köztársaság 11 eddigi vezetőszemélyisége ellen. Ezek közül nyolcot — a bolsevista végrehajtó bizottság elnökét és helyettesét is — halálra ítélték. A halálra ítélteteket kémkedéssel, áruházzal és mező-

gazdasági rongálással vádolták.

Ugyanekkor az angol „*Daily Telegraph*” moszkvai tudósítója azt a más forrásból még eddig meg nem erősített hírt közli, hogy *Kalinin*, a szovjet népbiztosok tanácsának elnöke hétfőn rendeletet adott ki, melyben megtiltja, hogy a néptörvényszékek a jövőben halálos ítéleteket hozhassanak. A legmagasabb büntetés a szovjetben ezentúl huszonötévi fegyház, vagy kényszermunka lesz, az eddigi tízévi kényszermunkával szemben. Az angol lap szerint a halálbüntetést azért függesztették fel, mert Oroszországban az utóbbi napokban is több ezer letartóztatás történt olyan vádakkal, melyek halálbüntetést vonnának maguk után. A népbiztosok tanácsa így akarja megszüntetni azt a mindenütt érezhető elkéséredést és elégedetlenséget, amit a tömeges kivégzések váltottak ki.

KÉTEZER SPANYOL GYERMEK SZOVJET-OROSZORSZÁGBAN.

Moszkvából jelentik: *Leningrad*ba hétfőn két szovjethajó érkezett, mely kétezer gyermeket hozott a köztársasági Spanyolországból. A gyermekeket szétosztják az orosz városokban és bolsevista nevelésben részesítik őket.

A CIUCI ESKÜDTSZÉK ŐSZI ÉVADJA. *Mercurea-Ciuc*. Saját tud. Október 15-én veszi kezdetét a ciuci törvényszék mellett működő esküdtszék őszi évadja. A tárgyalásokra már be is hívták az esküdteteket. A tárgyalások előreláthatólag tíz napon át tartanak. Tárgyalásra kerül több gyilkosság, emberölés és sajtóper.

Kongresszust tartottak az ifjusági szocialista szervezetek. *Cluj*. Saját tud. Október 3-án zajlott le a szocialista ifjúságkongresszus *Cluj*-on. Országgrészünk minden részéből összeült delegátusok tanácskozását *Jordáky Lajos* és *Pogăceanu Vasile* vezették le. A kongresszuson résztvettek a szociáldemokrata párt és a szakszervezetek képviselőit *Bindea Tólor*, *Bruder Ferenc*, *Lenghel Samuil*, *Fülöp Erna*, *Müller* és *Kun Béla*. A kongresszuson megjelentek nemzetiségre való tekintet nélkül, élesen tiltakoztak a kormány azon törekvései ellen, amelyekkel a kisebbségi szülők gyermekeiket kiakarják szorítani a gazdasági életből. Követelték továbbá az összes ifjuságot védő szocialis törvények betartását, valamint a szakszervezeti jog kiterjesztését az ifjúságra.

HATALMAS HAJÓGYÁRAT LÉTESIT A RESIŢA. *Bucuresti*. Saját tud. A *ResiŢa* Galatban hatalmas hajógyárat fog létesíteni, amely mindenféle típusú hajók előállításával fog foglalkozni. A gyár 3000 munkásnak fog kenyert nyújtani.

Az ügyészségre került a radnai zsebtolvaj. *Timișoara*. Saját tud. *Russimier Sandor* zsebtolvaj, akit *Radnan* fogtak el s akit *Timișoaran* ismeretesen kilencvenhétezer leies lopással gyanúsítanak, elfogatásakor *Timișoara* lakosnak adta ki magát. A *Timișoara* rendőrségen ezzel szemben azzal védekezett, hogy a *Banca Natională*ban történt kilencvenhétezer leies lopást már csak azért sem követhette el, mert még soha nem járt *Timișoaran*. Ezzel szemben a rendőrségnek sikerült *Joffre-utca 12.* szám alatti lakását megtalálnia, amelyben valóságos ruhatár van. A *Banca Natională* helybéli fiókjában, ahol annakidején a nagy lopás történt, többen is kijelentették, hogy többször látták a hivatalban, egy *Petrovici* nevű bankszolga pedig azt állítja, hogy minden valószínűség szerint ő volt az, aki a lopás idején a károsult bankszolgák közül oly gyanusan forgolódott. A rendőrség mindezeket alapos gyanuokoknak vette és *Russimier*t átadta az ügyészségnek.

Verekedéssé fajult a londoni feketeingesek gyűlése. *London*ból jelentik: *Sir Oswald Mosley* feketeinges szervezetének tagjai hétfőn *London* egyik terén gyűlést tartottak. A téren összegyűltek az ellentábor hívei is és folyton gyalázták a szónokokat. A rendőrség egy ideig kellő távolságban tudta tartani a tüntetőket és ellentüntetőköt, végül azonban a két tábor között mégis összetűzésre került sor. Harminc ember megsébesült, 110 verekedőt letartóztattak. *Aberdeen*ben is volt verekedés a feketeingesek és a szélső baloldali egységes front tagjai között. A rendőrség csak többszöri közbelépéssel tudta szétosztani a zavargókat.

Megbüntették a tolvaj vasutasokat és orgzadájukat. *Mercurea-Ciuc*. Saját tud. *Dávid György* 27 éves és *Kozma József* 42 éves petru-rareji volt CFR alkalmazottak petroléumot loptak a CFR raktárból és azt 840 leiert értékesítették *Darvas* *Ferenc* siculeni lakosnál. A törvényszék a hétfőn megtartott tárgyaláson *Dávid*t és *Kozmá*t egy-egy évi elzárásra, két-kétezer lej pénzbüntetésre, háromévi politikai jogvesztésre ítélte. *Darvas* orgzadájáért kéthavi elzárást, kétezer lej pénzbüntetést és egyévi politikai jogvesztést kapott.

Ha minőségre súlyt helyez, ősszel csakis

ŐSZI-SÜRT IGYON!

Gyártja: **Dreher Haggemacher**
oradeai sörgyár r. t.
Városi lerakat: *Nicu Filipescu* 7. sz.

Telefon: 4-71.

Rövidesen telő alá kerül a Josia-telepi plebánia épülete

Oradeától nyugatra, a város határával érintkezve terül el a Josia-telep, amely az oradeai latin szertartású káptalan egyik birtoka volt. A földreformmal felosztották. Pár év alatt az 1600 házhelyre osztott birtokon virágzó élet indult meg. Egymás után bujtak ki a földből, mint a gombák, az apró kis házikók, majd szebb és nagyobb középületek. 1930. év tavaszán megindult a lélekmentés munkája is. Az oradeai *Immaculata*-intézetben működő *Mária Társulat* leányai *Iлона* nővér vezetése mellett kezdtek kijárni a Josia-telepre, összegyűjtötték a gyermekeket és foglalkoztak velük addig, amíg a szülők a kenyérkereséssel voltak elfoglalva a városban.

Nemsokára dr. *Lestyán* Endre prelátskanonok 1000 négyszögméter területet ajándékozott a telep katolikusainak abból a célból, hogy azon Kultúrházat és egy megfelelő kápolnát építsenek.

A nemes szívű jötevők adományai révén 1931 augusztus 9-én letették a Kultúrház alapkövét és 1931 november 21-én *Fiedler* István megyéspüspök megáldotta a kultúrházat és a kápolnát, amelyet a Kultúrház egyik szárnyában helyeztek el. *Fiedler* püspök óhajához híven, a telep lakói védőszentjükül *lisieuxi Kis Szent Terézt* választották, akit a telep lakóinak apraja-nagyja már előzőleg is különösen tisztelt.

A lélekmentés munkája attól a pillanattól kezdett rohamosan fejlődni, amikor a telep irányítását dr. *Tombory* Béla plebános, akkori újjvárosi s. lelkes vezető vette kezébe. Dr. *Tombory* Béla mint katonatiszt küzdötte végig a világháborút. Mellén sorakoznak vitéségének díszes kiténtetése. Háború után jogot végzett és csak sok tapasztalat és belső meggondolás után lépett Isten szolgálatába. Dr. *Tombory* Béla nem hiába lett pap, hozzá tudott férközni az emberek szívéhez-lelkéhez. A telep katolikusainak buzgóssága az ő irányítása mellett oly rohamosan nőtt, hogy erélyes mozgalom indult meg egy tágas templom építésére. S a hívek buzgó máj beteljesedett. Nemes lelkű főpásztorunk *Fiedler* István megyéspüspök megértette a hi-

vek óhaját és bőszéges adományából felépült Románia első *lisieuxi Kis Szent Teréz* temploma.

A templomot 1934 június 29-én áldotta meg *Fiedler* István megyéspüspök. Az ünnepségre nemcsak az ország minden részéből, de még külföldről is érkeztek zarándokok. Hogy az ünnepség bensőséges fénye jobban belevésdjön a lelkekbe, a főpásztor az új templom megáldásakor páppá szentelt hat végzett teológust.

Ott, ahol alig néhány évvel ezelőtt még dús kalászkok ringatott a nyári szellő, ma két-tornyos templom emeli merész boltozatát az ég felé, hogy a tornyok aranyos keresztjével összhangban dicsérje a mindenek alkotóját.

Immár négy éve áll a Kis Szent Teréz-templom és a munka napról-napra nő. Dr. *Tombory* Béla plebános óriási anyagi áldozatok árán Kis Szent Teréz iránti tisztelet és szeretet terjesztése érdekében megindította a „Rózsaszó” c. hitbuzgalmi folyóiratot, amelynek az egész országban sok előfizetője van. Minden évben szent missiót rendezett. A Kultúrházban oktató, tanító és szórakoztató előadást tartott. A telep dalárdája és műkedvelői *Füstös* Gyula kántor irányítása mellett jól sikerült színelőadásokat rendezett.

Az idegőrlő, fáradságos munka mellett magáról az önfeláldozó plebánosról feledkeztek meg. Dr. *Tombory* Béla, akinek nevéhez fűződik a templom felépítésének eszméje, évek óta szűk, télen hideg egészségtelen lakásban a Kultúrház egyik, lakószobájának nem használható részében lakott. Panasz nélkül, krisztusi alázattal dolgozott tovább. *Fiedler* István megyéspüspök jóindulata ismét segítette. A főpásztor, aki *lisieuxi Kis Teréz*nek különös tiszteletje, átértette dr. *Tombory* Béla' nehéz helyzetét és követve Kis Teréz sugallatát, nagy összeget adott egy szép és modern plebánia felépítésére. A plebánia tervét maga a főpásztor dolgozta ki és a felépítését Mihucz György oradeai építészre bízta, aki a templomot is építette. Előreláthatólag négy hét alatt telő alatt lesz a plebánia.

Vidosits Gyula.

Nagy érdeklődés a románnyelvű tanfolyam iránt

Mint legutóbb megírtuk, a Magyar Párt október 15-től kezdve ismét megrendezi a múltban oly hasznossá és népszerűvé vált román nyelvű tanfolyamát. A tanfolyamra máris megkezdődtek a jelentkezések és a közönség érthető nagy érdeklődéssel igyekszik résztvenni ebben az évben is a kiváló tanerő által vezetett tanfolyamon.

A nyelvűtanfolyam október 15-én kezdődik a Magyar Házban (Str. Duca 9. szám, volt plebánia épület), ahol beiratkozni lehet a mai naptól kezdve mindennap délelőtt 9 és 1 óra között. Beiratkozni lehet kezdő és haladó tanfolyamra is. Ajánlatos, hogy az érdeklődők mennél hamarabb jelentkezzenek be részvételüket, mert a tanfolyamra csak előre meghatározott számú hallgatókat vesznek fel.

Döntés a kereskedelmi szabályrendelet és az üzemi igazgatói állás betöltése tárgyában. A város polgárainak általános érdeklődése kísérte a Háztulajdonosok Szövetsége által az üzemek kereskedelmisítését tárgyazó szabályrendelet életbe lépését ellen beadott közigazgatási kereset sorsát. Ebben a kérdésben a timisoarai helyi közigazgatási tábla e hó 4-én hirdette meg határozatát és ebben úgy az üzemek kereskedelmisítését tárgyazó szabályrendelet életbe lépését, valamint a kereskedelmi igazgató kinevezését és illetve ezen állás betöltését megsemmisítette.

Az oradeai Építőiparosok Szövetsége felkéri a kőműves szindikátus tagjait, hogy folyó hó 6-án, szerda este 7 órakor szövetségünk helyiségében megtratóandó rendkívül fontos szakmai gyűlésen a saját érdekében megjelenni szíveskedjenek. Elnökség.

SPORT

Kruppka országos rekorddal nyerte a dekatlon-bajnokságot

Bucurestiből jelentik: Tegnap számunkban röviden megírtuk, hogy Románia dekatlon bajnokságát, amelyet szombaton és vasárnap bonyolítottak le a fővárosban, az oradeai Esta-sun kiváló atlétája, Kruppka Károly nyerte meg, a védő Maescine távollétében, új országos rekorddal. A verseny részletei a következők:

Szombati eredmények: **100 m.**: 1. Kruppka 11.8 mp., 2. Csáklány 11.9 mp., 3. Drimus 12.1 mp. **Távolugrás**: 1. Csáklány 654 cm., 2. Drimus 608 cm., 3. Kruppka 587 cm. **Súlylökés**: 1. Csáklány 12.44 m., 2. Mathias 10.91 m., 3. Kruppka 10.63 m., 4. Drimus 10.14 m. **Magasugrás**: 1. Csáklány 165 cm., 2. Kruppka 155 cm., 3. Drimus 155 cm. **400 m.**, 1. Kruppka 52.8 mp., 2. Csáklány 55.7 mp. A nap legjobb eredménye. Az első nap ponteredménye: 1. Csáklány 3179 p., 2. Kruppka 2923 p., 3. Drimus (Soimii) 2780 pont.

Vasárnapi eredmények: **110 gát**: 1. Kruppka 17 mp., 2. Csáklány 19 mp., 3. Drimus 19.4 mp. **Diszkoszvetés**: 1. Csáklány 33.95 m., 2. Drimus 33.38 m., 3. Kruppka 30.79 m. **Rúdugrás**: 1. Drimus 280 cm., 2. Csáklány 260 cm., 3. Kruppka 240 cm. **Gerelyvetés**: 1. Kruppka 54.85 m., 2. Csáklány 51.21 m., 3. Drimus 38.58 m. Csáklány eddig a számig vezetett a pontversenyben. **1500 m.**: 1. Kruppka 4 p. 34.7 mp., 2. Drimus 4 p. 59.8 mp., 3. Csáklány 5 p. 45.9 mp.

Végeredményben: Románia 1937 évi dekatlon bajnoka Kruppka (Esta-sun, Oradea) 5636 ponttal. Országos rekord! 2. Csáklány (Venus, Bucuresti) 5356 pont. 3. Drimus 4972 pont. Régi rekord: 5552 pont Maesciuc (Dragos Voda, Cer-nauti).

A SZÍNHÁZI IRODA KÖZLEMÉNYEI:

— *Delila*, Molnár Ferenc óriási sikerű nagygyógyó vigjáték újdonsága — az utolsó évek igazságtalanságosabb színpadi műve. Az oradeai előadások zsufolt nézőtér előtt kerülnek színre, ami nem is csoda, mert a fővárosi nivóju pergő előadások, a szereplők művészi játéka és a kifogástalan rendezés csak fokozza a nagy sikert. A *Delila* főszerepeit: Erényi Böske, Fényes Alice, Lantos Béla, Tóth Elek, Tompa Sándor, Nagy István, Mészáros Béla és Szabados Árpád alakítják, míg a rendezés munkájáért Szabados Árpád, a színház újonnan szerződtetett rendezőjét illeti dícséret. Az eddigi óriási érdeklődésre való tekintettel a színház igazgatósága szerdán és csütörtökre délután 5 órai kezdettel is műsorra tűzte a darabot rendez helyárrakkal. A *Delila* most már szerdán délután és este, csütörtökön délután és este kerülnek színre utoljára ebben a ciklusban.

Aprohirdetések

Aprohirdetések díja szavanként 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb aprohirdetés ára 30 lei.

Adás-vétel

Jókarban levő használt cserépkályhát veszek. Oradea, Strada Bratianu No. 27.

Egy sötétkék női télikabát kisebb alakra eladó. Szabó J. Oradea, Str. Gheorghe Lazar No. 5.

Eladó 160.000 lejiért 22.000 lejt jövedelmező 4 lakásos kisebb bérház, szép kerttel. Oradea, Strada Negruzzi 15. szám.

Eladó jól jövedelmező bérházak, magánházak, szőlők, birtokok, telkek Kortsmáros László ingatlan irodája Oradea, Str. Pasteur 13. Telefon 85. szám.

Eladó költözködés miatt szekrények, ágyak, sörnybetéttel, szalngarnitúra nagy tükrrel, ebédasztal, festmények, márvány mosdó, Schöberl divány, üst, stb. Oradea, Str. Ciorgariu 15. földszint 1. balra. Megtekinthető délelőtt 10-től 1-ig.

Egy új télikabát, 2 felöltő, öltönyök, kalapok középtermetű férfira eladók. Oradea, Str. Tichindeal No. 18-a

Egy kovácsülő 150 kg. eladó. Oradea, Vasile Conta No. 16.

Külön élle

Elveszett barna csontkeretes szemüveg. Szabai-utca 10-től Reg. Carol 5-ig. Megtaláló kérietik jutalom ellenében adja le a Magyar Lapok 11.449 hivatalánál. (Reg. Carol 5. szám.)

Elveszett egy arany függő órlánc. Becsületes megtaláló juttassa el kiadóhivatalunkba, ahol jutalomban részesül.

Temetés. Veres Rozália 18 éves korában meghalt. Temetése 5-én, kedden délután 3 órakor volt Szt.-Andrei községben. (Caritas.)

Készült a Szent László-nyomda Rt. körtorgógépén Oradea, Str. Regele Carol II. No. 3.

Temetkezés

minden agát jól értő, előrendű szakember alkalmazást nyer. Concordia, Oradea.

Radnai-féle

magyar gyorsírást juttanyosan tanítok. — Cim a kiadóban.

Lakás

Kiadó november 1-re 3 szobás, fürdőszobás udvari lakás, ugyanott egy 2 szobás. Oradea, Ciorgariu-utca 41. szám.

Kiadó 2 szobás mellékhelyiségekből álló lakás november 1-re. Cim: Oradea, Str. Bratianu 55.

Kiadó modern garzon lakás és egy borpince. Oradea, Oltenia-utca 2.

Utcai háromszobás lakás mellékhelyiséggel, november 1-re kiadó. — Utcai butorított szoba azonnalra kiadó. Oradea, Parcul Carmen Sylva 6. szám.

Kiadó 2 szoba fürdőszobás lakás november 1-re Oradea, Duca-u. 15.

Háromszoba előszoba fürdőszobás lakás november 1-re kiadó. Oradea, Strada Aurei Vlaicu 31-a.

Egyszobás szép lakás kiadó novemberre. Oradea, Str. Dimitrie Cantemir 55.

Kiadó kétszobás, udvari lakás. Oradea, Str. Bratianu 61. szám.

Kiadó kertesházban 3 szobás, fürdőszobás lakás november 1-re. Oradea, Str. Ciorgariu 38. szám.

Alkalmazás

Szigyártó segédek keresek állandó munkára, Kotyész, Oradea, Str. Alexandri 53. sz.